

**Гордійчук М.С., Конькова Т.І., Попова Л.Б.,
Федорчук В.В., Заремба В.О., Попова О.Ю.**

**Організація
педагогічної
практики у літніх
дитячих оздоровчих
закладах**

Методичні рекомендації для викладачів і студентів вищих навчальних закладів, педагогічних працівників літніх оздоровчих закладів, педагогів середніх загальноосвітніх шкіл і поза навчальних закладів, Кам'янець-Подільський: «Аксиома», 2007.

I . Програма педагогічної практики

Пояснювальна записка

У системі професійного навчання учительських кадрів важлива роль належить літній педагогічній практиці. Вона є самостійною діяльністю студента, у процесі якої має бути забезпечена підготовка фахівця-вихователя, що усвідомлює свою соціальну відповідальність, є суб'єктом особистісного і професійного зростання, вміє ставити цілі і визначати стратегію та конкретну методику організації педагогічної діяльності, в основі якої – побудова особистісно зорієнтованої комунікативної педагогіки на засадах життєтворчості і культуротворчості.

Програма літньої педагогічної практики студентів розроблена відповідно до “Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України”, затвердженого указом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року. При її укладанні використані програми, підготовлені викладачами кафедр педагогіки Кам'янець-Подільського державного університету та Вінницького державного педагогічного університету.

Програма літньої педагогічної практики є основним навчально-методичним документом для студентів та керівників практики від навчального закладу.

У даній програмі чітко сплановано та регламентовано всю діяльність студентів та викладачів, яка здійснюється на базах практик у цей період навчального процесу.

Мета і завдання літньої педагогічної практики

Літня педагогічна практика є складовою частиною навчально-виховного процесу в університеті.

Студенти III курсу проходять обов'язкову літню педагогічну практику на посадах організаторів дитячого дозвілля, вожатих, вихователів. Тривалість практики 21 календарний день. Базами практики можуть бути літні оздоровчі табори, табори праці і відпочинку, Центри дитячої творчості, Станції юних туристів, техніків, натуралістів, оздоровчі майданчики при школах та житлово-експлуатаційних конторах, туристичні та спортивні бази.

Мета практики – реалізація набутих студентами теоретичних знань у практичній діяльності; оволодіння методикою виховної роботи з школярами в умовах літнього відпочинку.

Завдання практики:

- розширення, поглиблення і закріплення професійно-педагогічних знань студентів;
- набуття студентами досвіду самостійної організації життя та діяльності тимчасового дитячого колективу;
- виховання у студентів стійкого інтересу до професії педагога;
- вироблення у них творчого підходу до педагогічної діяльності;
- розвиток студентами умінь професійного спілкування;
- педагогічне осмислення та аналіз ними досвіду своєї педагогічної діяльності.

Студент-практикант повинен знати:

- методику виховної роботи зі школярами одновікових та різновікових угруповань;
- вікові особливості дітей та підлітків;
- види планів, що складаються в літніх оздоровчих таборах та їхній зміст;
- правила техніки безпеки та охорони здоров'я дітей;

Студент-практикант повинен уміти:

- визначати мету та завдання оздоровчої та виховної роботи з дітьми і підлітками в позашкільних закладах;
- складати плани оздоровчої та виховної роботи на зміну і на кожен день з урахуванням інтересів та індивідуальних особливостей дітей;
- організовувати самоврядування в колективі і спрямовувати його діяльність на формування гармонійної особистості;
- створювати умови для розвитку самодіяльності дітей та підлітків;
- організовувати різноманітну діяльність школярів (диспути та бесіди, конкурси малюнків, фестивалі пісень та танців, вечори поезії, казок; українські народні свята, тематичні дні, трудові десанти, збір природного та краєзнавчого матеріалу, карнавали, спортивні змагання тощо);

- регулювати міжколективні та внутрішньоколективні стосунки, знаходити відповідні форми спілкування;
- поєднувати індивідуальну та колективну роботу з дітьми, розвивати емпатію та колективізм;
- використовувати систему можливих педагогічних впливів в умовах оздоровчих закладів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей школярів;
- встановлювати педагогічно доцільні стосунки з дітьми та підлітками, з колегами.

Молодий вихователь має володіти такими якостями:

- інтелігентністю, високим рівнем освіти і культури;
- швидкою пристосованістю, адаптивністю до безперервних соціальних змін;
- ініціативою, заповзятливістю, працелюбством, організованістю у зв'язку з обраною професією;
- вмінням володіти собою у складних життєвих ситуаціях, самодисципліною, самоконтролем;
- діалектичним світоглядом, необхідним для орієнтації у світі і в собі;
- високою працездатністю (здоров'я, досвід роботи, культура відпочинку тощо).

У процесі педагогічної практики студенти мають навчитися використовувати колективні, групові та індивідуальні форми роботи з дітьми у різних видах діяльності, вивчати та аналізувати досвід роботи вихователів, педагогів-організаторів, планувати роботу, вести її облік та аналіз, мають змогу переконатися у правильності вибору професії, у необхідності самопізнання, самоосвіти і самореалізації.

Зміст літньої педагогічної практики

Під час літньої педагогічної практики студенти мають здійснювати такі види робіт:

- організацію прийому дітей, ознайомлення зі складом загону, перевірку готовності дітей до перебування в оздоровчому таборі;
- ознайомлення з правами та обов'язками вожатих, правилами техніки безпеки та поведіння на території табору, в лісі, на воді, під час пожежі, з правилами дорожнього руху тощо;
- визначення мети та завдань виховної роботи з дітьми в умовах оздоровчого табору;
- планування роботи загону на табірну зміну і на кожен день з урахуванням інтересів, вікових та індивідуальних особливостей дітей;
- створення тимчасового дитячого колективу, поєднання колективної, групової та індивідуальної роботи зі школярами, встановлення педагогічно доцільних стосунків з дітьми в умовах оздоровчого табору
- організацію різноманітної діяльності дітей за всіма напрямками виховання (згідно плану роботи загону, табору на зміну);
- ведення документації:
 - особистого плану роботи вожатого на день;
 - плану-путівки дня;
 - загонового куточка;
 - педагогічного щоденника.

Права та обов'язки студента-практиканта

1. Студент-практикант має право:

- брати активну участь у діяльності педагогічного колективу оздоровчого закладу, виступати на педагогічних радах;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації літньої практики;
- відмовитись від виконання непедагогічних видів роботи (позачергова робота в їдальні, в підсобному господарстві та інші допоміжні види робіт);
- отримувати консультації методистів кафедри педагогіки, звертатись за методичними порадами до старшого вихователя, старшої вожатої, адміністрації табору;
- мати вихідний день на тиждень.

2. Студент повинен:

- пройти підготовку до роботи в літньому оздоровчому таборі за програмою спецсемінару "Підготовка студентів до літньої педагогічної практики";
- пройти медичний огляд, оформити санітарну книжку та отримати допуск до роботи з дітьми;

- прибути на базу практики за 1-2 дні до початку табірної зміни;
 - проходити педагогічну практику протягом 3-х тижнів;
 - дотримуватись правил внутрішнього розпорядку оздоровчого закладу та виконувати розпорядження адміністрації, керівників практики;
 - суворо дотримуватись правил охорони праці та техніки безпеки, нести відповідальність за життя та здоров'я вихованців;
 - займатись самовихованням та самоосвітою, удосконалювати педагогічні уміння в умовах літнього відпочинку школярів, розвивати культуру спілкування;
 - організовувати діяльність дитячого колективу відповідно до віку, інтересів та потреб дітей;
 - своєчасно та охайно вести щоденник психолого-педагогічних спостережень;
3. У разі порушення дисципліни та невиконання своїх обов'язків студент може бути звільнений від проходження практики.
 4. Після повернення з практики студент повинен своєчасно (до 5 вересня поточного року) подати своєму методисту правильно і охайно оформлену звітну документацію педагогічної практики.
 5. Практикант, який не виконав програму практики, не отримує заліку, не допускається до складання іспитів і не переводиться на наступний курс.

Загальні вимоги до методиста-керівника практики від вищого навчального закладу

1. Ознайомлювати студентів з програмою практики та давати їм настанови щодо виконання комплексних завдань програми.
2. Перевіряти рівень готовності студентів до практики та здійснювати допуск до неї..
3. Формувати у студентів мотиваційно-ціннісне ставлення до майбутньої професійної діяльності (створювати позитивний емоційний настрій на сумісну діяльність, долати адаптаційний бар'єр).
4. Корегувати виховну роботу в залежності від педагогічних умов, мобільності виховного процесу, враховуючи його варіативність, ситуативність та особистісну адаптацію студента.
5. Сприяти активному включенню студентів у спілкування з школярами та педагогічним колективом.
6. Формувати у студентів педагогічні уміння та навички аналітичного мислення.
7. Проводити аналіз документації студентів та оцінювати роботу студента під час літньої педагогічної практики.
8. Проводити захист педагогічної практики студентами.
9. Звітувати про свою роботу на засіданні кафедри.

Звітна документація з літньої педагогічної практики

1. Індивідуальний план студента-практиканта.
2. Щоденник педагогічної практики.
3. Звіт студента про проходження практики.
4. Характеристика студента-практиканта, підготовлена, підписана та завірена керівником від бази практики.
5. Конспект залікового виховного заходу, оцінений керівником закладу (заступником з виховної роботи).

Підведення підсумків практики

Після перевірки документації літньої педагогічної практики її керівниками студенти захищають звітні матеріали перед комісією, до складу якої входять керівник практики та представники деканату. Студенти роблять самоаналіз і дають самооцінку своєї роботи під час практики, відповідають на питання членів комісії щодо окремих сторін змісту практики чи способів його реалізації, висловлюють свої пропозиції та побажання. Захист педагогічної практики завершується виставленням заліку. У разі невиконання завдань практики залік не виставляється. Студенту визначають додатковий термін проходження практики.

Результати складання заліків з практики заносять в екзаменаційну відомість та в залікову книжку студента.

Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу про стан проходження студентами літньої педагогічної практики.

II. Розподіл обов'язків та зміст роботи посадових осіб дитячих оздоровчих закладів

Обов'язки начальника дитячого оздоровчого закладу

- спільно з профспілковим комітетом, органами освіти та охорони здоров'я добирати, навчати кадри, здійснювати їх розподіл відповідно до затвердженого штатного розкладу;
- інструктувати працівників оздоровчого закладу із різноманітних напрямків роботи;
- здійснювати перспективне планування діяльності оздоровчого закладу, оперативне керівництво його діяльністю;
- брати участь у плануванні виховної й оздоровчої діяльності закладу, контролювати хід реалізації намічених планів роботи;
- належним чином вести всю необхідну внутрішню документацію оздоровчого закладу;
- організовувати проведення оздоровчих і загартовуючих процедур, особисто керувати купанням дітей;
- керувати роботою педагогічного колективу оздоровчого закладу, педагогічної ради, брати участь у складанні аналітичних документів, звітів про підсумки роботи закладу.

Начальник має право:

звільняти співробітників оздоровчого закладу від виконання ними своїх службових обов'язків за наявності передбачених законом засад (при погодженні з головою профспілкового комітету).

П посадова інструкція заступника начальника дитячого оздоровчого табору з виховної роботи

I. Загальні положення:

1.1. Заступник начальника з виховної роботи дитячого оздоровчого закладу (далі по тексту – заступник з виховної роботи) приймається на посаду і звільняється з посади розпорядженням голови профспілкового комітету за поданням начальника дитячого оздоровчого закладу (далі по тексту – оздоровчий заклад).

1.2. Кваліфікаційні вимоги: вища педагогічна освіта, стаж практичної роботи з дітьми і підлітками не менше 3-х років.

1.3. Заступник з виховної роботи підпорядковується начальнику оздоровчого закладу.

1.4. Заступник з виховної роботи керує членами педагогічного колективу: вихователями, методистами, культурними організаторами, інструкторами зі спорту, інструкторами з плавання, керівниками гуртків, бібліотекарем, акомпаніаторами.

1.5. Заступник з виховної роботи за посадою є заступником голови педагогічної ради оздоровчого закладу.

1.6. На період відсутності його заміняє старший вихователь.

1.7. Заміняє начальника табору, старшого вихователя на період їх відсутності.

1.8. У своїй діяльності керується Положенням (Статутом) про оздоровчий заклад, затвердженим постановою профспілкового комітету, законами, нормативними актами державних органів, що регламентують діяльність дитячих оздоровчих закладів, методичними та інструктивними матеріалами профспілкових органів, в тому числі обласної ради профспілки.

1.9. Згідно зі специфікою діяльності табору і відповідно до Правил його внутрішнього розпорядку, заступник з виховної роботи повинен постійно знаходитися на території оздоровчого закладу і залишати його тільки з дозволу начальника оздоровчого закладу.

II. Обов'язки:

Заступник з виховної роботи повинен:

- до заїзду в оздоровчий заклад пройти обов'язковий медичний огляд на право роботи в дитячому оздоровчому закладі, належним чином оформити особисту медичну книжку і після приїзду здати її лікарю табору;
- ознайомитися з діючою інструкцією і суворо виконувати її протягом оздоровчого сезону;

- виконувати вимоги Положення (Статуту) оздоровчого закладу і дотримуватись вимог Правил внутрішнього розпорядку;
- пройти обов'язковий інструктаж в об'ємі, необхідному для виконання своїх функціональних обов'язків;
- проводити планову роботу щодо недопущення та профілактики правопорушень серед підлітків і дітей, недопущення вживання алкоголю і профілактики тютюнопаління;
- вести журнал реєстрації дітей, що прибули на відпочинок в оздоровчий заклад, вести облік надходжень путівок;
- брати участь в інструктуванні співробітників оздоровчого закладу з правил безпеки, охорони життя і здоров'я дітей, поваги до честі, гідності та недоторканості дітей;
- брати участь у підготовці і навчанні педагогічних кадрів оздоровчого закладу;
- провадити діяльність щодо роз'яснення дітям і підліткам Правил внутрішнього розпорядку оздоровчого закладу, режиму дня, правил поведінки на воді, правил поведінки під час пожежі, інших стихійних бід;
- організовувати прийняття дітей, розподіл їх по загонах;
- разом із педагогічним колективом, органами дитячого самоврядування здійснювати колективне планування виховної роботи оздоровчого закладу на період зміни;
- співпрацювати з батьками, забезпечувати підготовку і контролювати проведення батьківських днів;
- спільно з медичним персоналом оздоровчого закладу здійснювати контроль за дотриманням правил гігієни;
- проводити оперативні заходи з розшуку дітей, що самовільно залишили територію оздоровчого закладу, залучати до цього співробітників правоохоронних органів,
- брати участь у доставці дітей в оздоровчий заклад і додому;
- організовувати та контролювати роботу гуртків, секцій, бібліотеки, методичного кабінету;
- брати участь у розробленні Правил внутрішнього розпорядку, єдиних педагогічних і організаційних вимог, режиму дня оздоровчого закладу;
- контролювати дотримання щоденних планів роботи вихователів, керівників гуртків, секцій, всіх педагогічних працівників;
- подавати відповідно до норм законодавства про працю для затвердження начальника оздоровчого закладу графік вихідних днів педагогічних працівників закладу;
- консультувати педагогічних працівників оздоровчого закладу з психолого-педагогічних аспектів їх діяльності;
- готувати узагальнюючі довідки, інформації, інші матеріали до засідань педагогічної ради оздоровчого закладу;
- виконувати обов'язки начальника оздоровчого закладу на час його тимчасової відсутності;
- згідно з розпорядженням начальника оздоровчого закладу виконувати інші обов'язки і доручення, що належать до його компетенції.

III. Права:

Заступник з виховної роботи має право:

- подавати пропозиції щодо удосконалення системи виховної й оздоровчої роботи закладу;
- звертатися до керівництва оздоровчого закладу, профспілкового комітету з питань захисту своїх професійних інтересів, інтересів дітей і закладу в цілому;
- знайомитись із проектами, рішеннями відповідних органів і організацій з питань діяльності оздоровчих закладів, що належать до його компетенції, вносити до них відповідні пропозиції;
- вимагати від керівників служб оздоровчого закладу інформацію і документи, необхідні для виконання їхніх функціональних обов'язків;
- підписувати і візувати документи в межах своєї компетенції.

IV. Відповідальність:

Заступник з виховної роботи несе адміністративну, дисциплінарну, матеріальну, кримінальну відповідальність в межах діючого законодавства за:

- збереження життя, здоров'я, честі, гідності і недоторканості дітей, що знаходяться в оздоровчому закладі;
- недбале ставлення до виконання своїх службових обов'язків;

- травматизм серед співробітників і дітей оздоровчого закладу у випадку його безпосередньої провини;
- збереження довірених матеріальних цінностей;
- ведення документації та її збереження;
- дотримання норм охорони праці і техніки безпеки, санітарно-гігієнічних норм, трудової дисципліни, правил внутрішнього розпорядку, діючої інструкції;
- поведінку, несумісну з поняттям педагогічної етики.

Посадова інструкція вихователя дитячого оздоровчого табору

1. Загальні положення:

1.1. Вихователь дитячого оздоровчого закладу (далі по тексті – вихователь) приймається на посаду і звільняється з неї розпорядженням голови профспілкового комітету за поданням начальника дитячого оздоровчого закладу (далі по тексті – оздоровчий заклад) з числа повнолітніх осіб.

1.2. Кваліфікаційні вимоги: вища педагогічна освіта або проходження спеціального курсу педагогічної підготовки і стаж практичної роботи з дітьми і підлітками не менше 1-го року.

1.3. Структурно підпорядковується начальнику оздоровчого закладу, працює під керівництвом заступника начальника оздоровчого закладу з виховної роботи або старшого вихователя.

1.4. У своїй діяльності керується Положенням (Статутом) оздоровчого закладу, затвердженим постановою профспілкового комітету, законами, нормативними документами державних органів, що регламентують діяльність дитячих оздоровчих закладів, методичними та інструктивними матеріалами профспілкових органів, в тому числі обласної ради профспілок, а також діючою посадовою інструкцією.

1.5. Є матеріально відповідальною особою.

1.6. Згідно зі специфікою діяльності оздоровчого закладу і відповідно до Правил його внутрішнього розпорядку, вихователь повинен постійно знаходитися на території оздоровчого закладу і залишати його тільки з дозволу начальника оздоровчого закладу.

II Обов'язки:

Вихователь повинен:

- до заїзду в оздоровчий заклад пройти обов'язковий медичний огляд на право роботи в дитячому оздоровчому закладі, належним чином оформити особисту медичну книжку і після приїзду здати її лікарю оздоровчого закладу;
- пройти обов'язковий інструктаж в об'ємі, необхідному для виконання своїх функціональних обов'язків;
- виконувати вимоги Положення (Статуту) оздоровчого закладу, виконувати Правила внутрішнього розпорядку;
- проводити цілеспрямовану роботу з профілактики дитячого травматизму і нещасних випадків;
- проводити цілеспрямовану роботу з профілактики правопорушень серед дітей і підлітків, не допускати самовільних відлучень дітей з території оздоровчого закладу, з місця проведення заходів;
- організовувати суспільно-корисну діяльність довіреного йому колективу дітей на період оздоровчої зміни, сприяти організації змістовного відпочинку і дозвілля дітей та підлітків;
- брати разом із загonom участь у масових спортивно-оздоровчих заходах закладу, залучати дітей до їх підготовки та проведення;
- спільно з органами дитячого самоврядування планувати діяльність колективу (загону) на період зміни, відповідати за результати виконання планів;
- здійснювати щоденне планування діяльності оздоровчого закладу, відповідати за результати виконання плану, вести щоденник педагогічних спостережень;
- брати участь у плануванні виховної та оздоровчої роботи закладу, в реалізації накреслених планів роботи,
- організовувати і проводити загонні заходи;
- ознайомлювати довірених йому дітей з Правилами внутрішнього розпорядку оздоровчого закладу, правилами техніки безпеки, іншими організаційно-нормативними документами;
- уважно спостерігати за станом здоров'я дітей у загоні, вживати оперативні заходи з надання допомоги хворим, постраждалим;

- спільно з органами дитячого самоврядування оформити загонове місце, організувати випуск загонової стінгазети;
- організовувати чергування в загоні, слідкувати за санітарним станом спальних корпусів, прилеглої території;
- контролювати дотримання норм видачі харчів на харчоблоці, слідкувати за процесом прийому їжі дітьми в їдальні;
- організовувати проведення оздоровчо-загартовувальних процедур;
- брати участь у щоденних нарадах з планування;
- негайно доповідати начальнику оздоровчого закладу про всі випадки в загоні;
- виконувати інші доручення й обов'язки, що стосуються його компетенції згідно з розпорядженням адміністрації оздоровчого закладу.

III. Права:

Вихователь має право:

- подавати пропозиції щодо удосконалення системи виховної й оздоровчої роботи закладу;
- звертатися до керівництва оздоровчого закладу, профспілкового комітету з питань захисту своїх професійних інтересів, інтересів дітей і оздоровчого закладу в цілому;
- знайомитись із проектами, рішеннями відповідних органів і організацій з питань діяльності дитячих оздоровчих закладів, що стосуються його компетенції, вносити до них відповідні пропозиції;
- підписувати і візувати документи в межах своєї компетенції.

IV. Відповідальність:

Вихователь несе адміністративну, дисциплінарну, матеріальну, кримінальну відповідальність в межах діючого законодавства за:

- збереження життя, здоров'я, честі, гідності і недоторканості дітей, що знаходяться в оздоровчому закладі;
- недбале ставлення до виконання своїх службових обов'язків,
- результати виховної й оздоровчої роботи в загоні;
- нещасні випадки серед дітей, травматизм у випадку встановлення його безпосередньої провини в рамках діючого законодавства;
- дотримання трудової дисципліни, норм охорони праці і техніки безпеки, протипожежної й екологічної безпеки;
- порушення Правил внутрішнього розпорядку, поведінку, несумісну з поняттям педагогічної етики.

Посадова інструкція керівника гуртка дитячого оздоровчого закладу

I. Загальні положення:

1.1. Керівник гуртка дитячого оздоровчого закладу (далі по тексті – керівник гуртка) приймається на посаду і звільняється з посади згідно з розпорядженням голови профспілкового комітету за поданням начальника дитячого оздоровчого закладу (далі по тексті – оздоровчий заклад) з числа повнолітніх осіб.

1.2. Кваліфікаційні вимоги: педагогічна освіта і стаж практичної роботи з дітьми і підлітками не менше 1-го року.

1.3. У своїй діяльності керується Положенням (Статутом) про дитячий оздоровчий заклад, затвердженим постановою профспілкового комітету, законами, нормативними документами державних органів, що регламентують діяльність дитячих оздоровчих закладів, методичними та інструктивними матеріалами профспілкових органів, в тому числі обласної ради профспілок, діючою посадовою інструкцією.

1.4. Структурно підпорядковується начальнику оздоровчого закладу, працює під керівництвом заступника начальника оздоровчого закладу з виховної роботи, старшого вихователя.

II. Обов'язки:

Керівник гуртка повинен:

- до заїзду в оздоровчий заклад пройти обов'язковий медичний огляд на право роботи в дитячому оздоровчому закладі, належним чином оформити особисту медичну книжку і після приїзду здати її лікарю оздоровчого закладу;
- ознайомитись із діючою інструкцією і суворо її виконувати;
- дотримуватись вимог Положення (Статуту) оздоровчого закладу, виконувати Правила внутрішнього розпорядку;
- пройти обов'язковий інструктаж в об'ємі, необхідному для виконання своїх функціональних обов'язків;
- спільно з адміністрацією оздоровчого закладу скласти заяву на придбання необхідного обладнання, матеріалів для роботи гуртка;
- підготувати приміщення гуртка до занять;
- скласти план роботи гуртка і подати його на затвердження начальнику оздоровчого закладу протягом перших 3-х днів табірної заміни;
- здійснювати набір дітей у гурток і вести журнал обліку відвідування занять;
- брати участь у підготовці та проведенні масових виховних заходів оздоровчого закладу;
- надавати в кінці кожної зміни начальнику оздоровчого закладу звіт за результатами роботи гуртка;
- в кінці оздоровчого сезону здати завідувачому господарством обладнання, інструменти та матеріали, скласти необхідні акти на списування матеріальних цінностей;
- надавати необхідну методичну і практичну допомогу вихователям з питань, що належать до його компетенції;
- виконувати інші доручення й обов'язки, віднесені до його компетенції, згідно з розпорядженням адміністрації оздоровчого закладу.

III. Права:

Керівник гуртка має право:

- знайомитись із проектами, рішеннями профспілкового комітету, що стосуються діяльності оздоровчого закладу або його ділянки роботи;
- бути присутнім на засіданнях та зборах з питань його діяльності;
- брати участь в обговоренні питань щодо обов'язків, які він виконує;
- виносити на розгляд профспілкового комітету, адміністрації оздоровчого закладу пропозиції з питань покращення діяльності оздоровчого закладу й удосконалення методів роботи колективу; зауваження щодо діяльності закладу; варіанти усунення наявних в діяльності закладу недоліків;
- здійснювати взаємодію зі співробітниками всіх служб оздоровчого закладу;
- підписувати і візувати документи в межах своєї компетенції;
- звертатися до адміністрації оздоровчого закладу, профспілкового комітету з питань захисту своїх професійних інтересів та інтересів дітей.

IV. Відповідальність:

Керівник гуртка несе дисциплінарну, адміністративну, матеріальну, кримінальну відповідальність в межах діючого законодавства за:

- збереження життя, здоров'я, честі, гідності і недоторканості дітей, що прибули на оздоровлення в заклад;
- організацію роботи гуртка і результати його діяльності;
- раціональне використання і збереження майна оздоровчого закладу;
- дотримання Правил внутрішнього розпорядку, норм і вимог з охорони праці і техніки безпеки, пожежної й екологічної безпеки, санітарно-гігієнічних правил і норм, діючої інструкції;
- поведінку, несумісну з поняттям педагогічної етики.

Орієнтовний режим дня дитячого оздоровчого закладу

1 варіант

7.30-8.15 – підйом, ранкова зарядка. Після сигналу підйому може розпочати свою роботу радіогазета "Ранок".

8.15-8.30 – ранковий туалет, застилання ліжок, прибирання приміщень.

8.30-9.00 —ранкова "Зірничка": збір дітей на загальному місці. Старт нового дня: програма дня, підсумки вчорашніх конкурсів, найважливіша інформація.

9.00-9.30 – сніданок.
9.30-10.30 – виконання загонових справ, доручень.
10.30-12.30 – оздоровчо-спортивна діяльність: плавання, загартування (якщо погода не пляжна – прогулянка в ліс, загонові справи).
12.30-13.30 – вільний час, заняття за вибором: читання книг, екскурсії по табору, написання листів рідним, спілкування з друзями, відвідування гуртків, ігри тощо.
13.30-14.00 – обід. Черговий загін дбає про естетику столу: чисті серветки, прикраси в тарілках з овочів і фруктів.
14.00-16.00 – післяобідній денний відпочинок (згідно з розпорядком табору – “тиха година” або заняття за вибором у кімнатах під керівництвом вожатого).
16.30-17.00 – підвечірок.
17.00-19.00 – програма справ за вибором: заняття в гуртках, клубах, відвідування бібліотеки, участь у загальнотабірних та загонових виховних заходах.
19.00-19.30 – вечеря.
20.00-21.30 – загальнотабірні справи: конкурси, перегляд кінофільмів, дискотека, вогнища, “вогники”.
21.30-22.00 – друга вечеря.
22.00 – вечірній туалет, відбій,
22.45 – вожатський “вогник”; підведення підсумків дня, визначення плану наступного дня.

2 варіант

8.00 – Сурми “Пора, пора! Доброго ранку, дівчора!”
Ліжка швидко застеляймо, на зарядку поспішаймо.
Як день розпочнем, так його і проведемо!
8.15 – На зарядку раз, два, три! Вправи краще ти роби,
Руки вгору, руки вниз, нахились і повернись!
8.30 – Вже прогнали ми дрімоту, нумо до роботи!
Кругом комфорт і просто клас, Мойдодир чекає нас!
9.00 – Пролунав новий сигнал: час сніданку вже настав.
Всі, у кого в шлунку пусто, до їдальні ідемо дружно.
9.30 – Всі вже ситі і здорові, виконувати путівки дня готові.
10.00 – Попрацюємо, поміркуємо, щось придумаємо, змайструємо.
Гуртом бігти скоріше, дружно творить веселіше!
11.00 – Загоновий час настав, всі при ділі вже у нас.
Витівки, веселощі і сміх поділили порівну на всіх!
12.30 – Якщо втомились, то відпочинь, у книжку повністю поринь. Вона – хороший, вірний друг, щоб відпочить і перевести дух!
14.00 – Кухар нас чекає знову смачні страви вже готові!
14.30 – Солодкий сон після обіду – не заважатиму сусіду!
16.00 – Виспались! Мерщій в їдальню – там цукерки дуже гарні!
17.00 – Тепер, хлопці і дівчата, всі готуємось до свята.
Поспіваємо, потанцюємо, ми ніколи не сумуємо!
19.00 – Зголодніла дівчора, вже вечеряти пора.
До їдальні поспішайте і місця свої займайте!
20.00 – Якщо хочеш – не барись, телевизор подивись.
Можеш просто посидіти, як день пройшов, обговорити.
21.00 – Знову йдуть розваги в нас, дискотеки прийшов час.
22.30 – Тепла свічечка палає, наші душі зігріває.
День скінчився, ніч прийшла, всіх до ліжка провела.
23.00 – Тихо-тихо навкруги, на добраніч, дівчата!

III. Організаційно-методичні рекомендації з виховної роботи

Специфіка літньої педагогічної практики

Особливості літньої педагогічної практики досить суттєво відрізняють її від інших видів педагогічної практики.

1. Насамперед цей вид практики є повністю самостійним для студентів. Зважаючи на віддаленість місць проходження практики від вузів, можливості керівників практики надати допомогу досить обмежені. Розраховувати на активну допомогу з боку співробітників табору студентам-практикантам теж не доводиться.

2. У школі практикант приходиться в уже сформоване дитяче об'єднання, яке має свого класного керівника, традиції та звичаї, певну структуру міжособистісної диференціації. У таборі процес групоутворення проходить повний цикл, традиції, звичаї та групові цінності також починають формуватися лише з першого дня зміни. Ця особливість дещо ускладнює педагогічну діяльність у тимчасових дитячих об'єднаннях, але разом з тим приносить більше користі практикантам, оскільки вони до кінця зміни бачать реальні результати своєї роботи і можуть ознайомитися з логікою розвитку дитячого об'єднання.

3. Літній педагогічній практиці притаманний переважно виховний характер діяльності практикантів. Взаємодія студентів з дітьми є неформальною та різнобічною.

4. У процесі проходження даного виду практики важливого значення набуває педагогічна інтуїція та імпровізація, оскільки на момент її проходження студенти ще не в повному обсязі прослухали цикл психолого-педагогічних дисциплін і тому їхні професійні знання і вміння ще не повною мірою відповідають вимогам, що висуваються до педагогів.

5. У період проходження практики студенти несуть повну юридичну та моральну відповідальність за якість своєї педагогічної діяльності, за життя і здоров'я своїх вихованців. У свою чергу, викладачі, що готували студентів до проходження практики, також мають певну відповідальність за якість роботи своїх підопічних.

6. Суттєвою особливістю літньої педагогічної практики є те, що вона проводиться у найрізноманітніших позашкільних навчально-виховних закладах з різними цілями, завданнями, пріоритетами діяльності, структурою, традиціями і т.п. Це призводить до того, що цей вид практики неможливо уніфікувати так, як педагогічну практику в школах.

7. Літня педагогічна практика є найінтенсивнішою – практиканти мають можливість спілкуватися з дітьми по 8-12 годин на добу.

Тимчасові дитячі об'єднання та їх ознаки

Тимчасові об'єднання (ТО) підлітків є основним місцем проходження студентами літньої педагогічної практики і досить поширені. Тому розгляд і аналіз педагогічного потенціалу і основних закономірностей функціонування тимчасових об'єднань досить актуальні для організації результативної теоретичної та практичної підготовки студентів до проходження літньої виховної практики.

Тимчасове об'єднання – це група дітей, що виникла або була створена у певному місці в певний час для досягнення конкретних цілей з незначним періодом функціонування (до 80-90 днів), відносно автономністю життєдіяльності і збірним складом.

Ознаками тимчасових об'єднань є тимчасовість, збірність і автономність.

Тимчасовість означає обмежений строк функціонування. Окремі дослідники вважають, що за цей час у дітей не відбувається суттєвих вікових змін. Не зважаючи на це, даний підхід не дозволяє визначити максимальну та мінімальну тривалість функціонування ТО, оскільки очевидно, що у кожній віковій групі дітей строк протікання суттєвих вікових відмінностей різний. При цьому слід враховувати статеві відмінності та особистісні якості дітей.

Тимчасові об'єднання з найбільшою тривалістю створюються у літній період – на три місяці (літні зміни в санаторних школах, санаторіях, спеціалізованих таборах, тривалих експедиціях). Але найпоширенішим є період функціонування ТО 12-30 днів. Найефективнішим терміном дії ТО вважається період 10-26 днів. За короткий час виховні можливості не встигнуть розкритися і реалізуватися повною мірою, а в групі не встигають скластися міжособистісні стосунки. За більш

тривалий термін функціонування ТО у їх членів можливе накопичення психологічної втоми і напруженості, помітно знижується педагогічний потенціал.

Збірність чи різнорідність складу означає, що його члени незнайомі або малознайомі один з одним. Деякі дослідники вважають, що члени ТО не повинні бути знайомі один з одним і повноцінні ТО не можуть виникнути знову в попередньому складі, в подібних умовах та з попередньою метою.

Автономність функціонування ТО є найскладнішою і спірною ознакою. Вона означає послаблення безпосереднього впливу на їх членів зовнішніх чинників, певну компактність, замкнутість та ізолюваність його життєдіяльності. Відбувається своєрідний розрив з попередніми зв'язками, відносинами, залежностями.

Автономність як територіальну та комунікативну ізолюваність необхідно відрізнити від автономності як самостійності функціонування. Рухомі, нестационарні форми ТО (походи, експедиції) більш автономні, ніж розташовані у стаціонарних умовах. Педагогічний потенціал перших буде вищим. Бажання багатьох підлітків проводити канікули у незнайомому чи малознайомому оточенні свідчить про їх прагнення на певний час звільнитися від впливу попереднього оточення, яке іноді стримує динамічний процес розвитку особистості дитини.

Розглянуті вище ознаки ТО визначають і зумовлюють їх специфічні особливості. Насамперед, члени ТО значною мірою звільняються від усталених уявлень, думок і оцінок з боку попереднього оточення, яке не завжди враховувало зміни, що відбуваються з особистістю. Розвиток особистості – процес більш динамічний, ніж зміна уявлень про неї. Малодинамічні оцінки особистості підлітка з боку попереднього оточення стримують її розвиток. Перебування у ТО дозволяє підліткам звільнитися від попередніх оцінок і розвинути широкий спектр своїх якостей.

У тимчасових об'єднаннях зазвичай вищі щільність і концентрація у часі і просторі спілкування, взаємопізнання і міжособистісної взаємодії. Так, тривалість спілкування між учасниками ТО досягає 12-14 годин на добу. Такий значний обсяг спілкування дозволяє за короткий термін отримати дітям досить повну та адекватну інформацію один про одного.

Свої особливості має і процес формування колективу. Інтенсивне спілкування і взаємодія визначають високу динаміку та розвиненість процесів міжособистісної диференціації.

Для тимчасових об'єднань характерна логічна завершеність функціонування – за період діяльності вони поступово проходять взаємопов'язані періоди та стадії формування, розвитку і деструкції. Короткотривалість життєдіяльності зумовлює видимість даних процесів.

У тимчасових об'єднаннях на 15% більше малих контактних груп, ніж в учнівських колективах. Лідерство як педагогічне явище у ТО виявляється ширше, різноманітніше – кількість лідерів більша, ніж у традиційних об'єднаннях. Члени тимчасових об'єднань менш критичні в оцінках своїх первинних об'єднань і виявляють більшу ступінь єдності у судженнях.

Для тимчасових об'єднань властивий підвищений емоційний клімат. Це зумовлюється особливістю динамікою процесів інтеграції та диференціації тимчасової контактної сукупності. Підвищений емоційний клімат прискорює процеси групоутворення, оскільки емоційні стани сприяють згуртуванню дитячих об'єднань та підвищують активність їх членів.

Ситуація новизни (непідготовленість до певних явищ, неосвоєність середовища життєдіяльності), що найяскравіше виявляється у перший період функціонування ТО, теж сприяє високій емоційності, інтенсифікує діяльну активність підлітків. Ситуація новизни дозволяє задовольнити потреби у нових враженнях, які активно стимулюють та визначають психічний розвиток і становлення особистості.

Діяльність членів тимчасових об'єднань характеризується особливою різноманітністю. Член навчального колективу, який не зайняв прийняттого місця в системі міжособистісних стосунків і не реалізував свої властивості та здібності, може знайти компенсацію в інших дитячих об'єднаннях (секціях, клубах, гуртках, дружній компанії тощо.) Референтними групами для багатьох є останні. У ТО подібна компенсація неможлива через автономність його функціонування. Це призводить до максимальної різноманітності діяльності.

Різноманітність діяльності в свою чергу зумовлює її концентрацію та насиченість. За день дитина може стати учасником 3-5 спільних справ, що потенційно викликає спільний характер майже всіх видів діяльності. Спільний характер діяльності зумовлюється також житлово-побутовими умовами.

У підлітка-члена ТО суттєво змінюється соціальна позиція. Тут у нього зовсім інша ступінь залежності від дорослих, порівняно з навчальним колективом, більша ступінь самодіяльності та відповідальності.

Завдяки автономності ТО їх члени ізолюються від різних зовнішніх впливів. Кількість педагогів, що безпосередньо взаємодіють з вихованцями, різко зменшується. Таким чином, виникає

обмежене виховне середовище, яке підсилює ефективність цілеспрямованої педагогічної діяльності.

Виховний процес неможливий без зворотного зв'язку. Надійніша зворотна інформація – це поведінка самого вихованця у різних життєвих ситуаціях. Збільшення часу безпосередньої взаємодії педагогів з дітьми дозволяє першим безпосередньо отримувати адекватну, оперативну і достовірну інформацію.

Педагогічні можливості ТО

Специфіка функціонування тимчасових об'єднань визначає ряд їхніх педагогічних можливостей. Насамперед, з'являються об'єктивні умови для більш повної та різнобічної самореалізації особистості, оскільки відкидаються стереотипні оцінки колишнього оточення, а нове середовище життєдіяльності дає простір для різноманітної діяльності. Діти отримують реальну можливість реалізувати себе у новій якості, компенсувати негативний статус в інших структурах.

Ізольованість від зовнішніх впливів зумовлює більшу сприйнятливості членів ТО до педагогічних впливів. Незнайомість та неосвоеність середовища перебування визначають прагнення членів дитячих об'єднань на перших порах приховувати риси і властивості свого характеру, звички, які могли б викликати негативну оцінку з боку нового оточення. Це дозволяє педагогам успішно формувати певний стиль і закріпити його як норму.

Тимчасовим дитячим об'єднанням притаманні висока концентрація та яскравий прояв вікових субкультур. Це сприяє інтенсивному пізнанню членами ТО свого власного "Я", дає можливість обмінятися поглядами, цінностями, почуттями з іншими. Педагоги мають реальну можливість активно коригувати девіантні прояви у поведінці вихованців.

У тимчасових об'єднаннях діти отримують величезний соціальний досвід спільної діяльності та спільного проживання. Підлітки оволодівають навичками самостійного життя без батьків. Ступінь відповідальності за власні вчинки значно зростає, відповідно, прискорюється процес соціалізації дитини.

Яскраво виражена специфіка функціонування тимчасових дитячих об'єднань робить їх чудовим педагогічним полігоном для студентів-практикантів. Вони мають змогу ефективно відпрацювати ті чи інші педагогічні навички, оскільки цьому сприяє підвищена сприйнятливості членів ТО до педагогічних впливів, видимість усіх психолого-педагогічних процесів, що відбуваються у ТО, оперативний та достовірний зворотній зв'язок.

Разом з тим, тимчасові об'єднання привабливі для набуття дослідницьких навичок в галузі педагогіки і психології. Процеси групоутворення та міжособистісного спілкування постають тут в концентрованому і чистому вигляді. Це дозволяє успішно і за короткий термін дослідити ті чи інші наукові проблеми.

Таким чином, специфіка функціонування тимчасових дитячих об'єднань дозволяє розглядати їх як педагогічний феномен. Професійно організовані ТО дозволяють з найменшими педагогічними зусиллями і за максимально короткий термін здійснити значний вплив на особистість підлітка. Це робить їх незамінними педагогічними об'єктами для інтенсивної педагогічної діяльності.

Закономірності розвитку тимчасових об'єднань

Логіка розвитку, що розглядатиметься далі, представлена для 24-денного терміну. Першим дням життєдіяльності ТО – періоду адаптації (4-6 днів) – властива особлива динаміка розвитку міжособистісних відносин, процесів формування колективу, підвищена емоційна збудливість.

У ці дні члени ТО відчують значну психологічну напругу, що зумовлена невідомістю нової сфери життєдіяльності, недостатньою інформацією про неї. Спільні цінності, норми і установки тільки починають складатися. Члени об'єднання лише пізнають і засвоюють традиції та вимоги конкретного колективу.

Відкинувши оцінки попереднього оточення, всі члени ТО знаходяться на одній "стартовій" лінії. Вони рівні між собою і перед педагогами. З перших хвилин оцінка їх членами контактної групи буде складатися відповідно до поведінки, ставлення до спільної діяльності та оточуючих людей. Це і визначить місце кожного у системі міжособистісних відносин, статус у новому об'єднанні.

Кожний член ТО намагається розкрити і показати себе з найкращого боку і на перших порах приховує, маскує ті властивості та риси характеру, які можуть викликати негативну реакцію оточення. У цей період діти найкраще сприймають педагогічні вимоги і впливи, схильні до

доброзичливого, позитивного ставлення один до одного. Виникає багато спонтанних контактних груп. Переважають малочисельні групи (2-4 особи), вони нестійкі і часто змінюють склад.

У перші дні члени тимчасових об'єднань мають завищену самооцінку. Це пов'язано зі звільненням від оцінок з боку попереднього оточення, появою реальної можливості покращити своє становище. Більшість членів ТО (до 93%) оцінюють свою первинну групу позитивно. Емоційний стан у період формування і розвитку ТО вирізняється святковістю, піднесеністю, новизною. Це дало привід деяким дослідникам назвати це явище "фестивальним настроєм".

Високий темп і різноманітність діяльності дозволяють швидше організаційно оформити тимчасову контактну групу та відносно стабілізувати її структуру. Спільна діяльність у цей період є зовні привабливою та має особистісну значущість для членів ТО. Розважально-пізнавальні, спортивні програми не потребують суттєвої підготовки, є короткочасними та містять елементи змагання.

Різноманітна спільна діяльність має значний вплив і на процес групоутворення: чим вища її концентрація та динаміка, доцільніший зміст та вдаліша реалізація задуманого, тим вищі темпи даного процесу.

До кінця періоду адаптації відбувається емоційне перенасичення. Емоційний підйом перших днів, діяльнісна активність змінюються кризовими проявами, що виявляються у зниженні емоційного настрою, дисципліни та активності. Криза відображає загострення внутрішніх протиріч, які виявляються між потребою в ідентифікації та потребою в самостверженні особистості, між зростаючими можливостями групи і реальними формами втілення їх у життя.

На першому ступені базового періоду міжособистісна структура групи відносно стабілізується. Виразнішою стає поляризація міжособистісної структури, збільшуються крайні статусні групи. Підставою для міжособистісної диференціації виступають переважно ділові якості та ділова спрямованість. Члени ТО починають виявляти ті риси свого характеру, які спочатку приховували. Продовжується відокремлення контактних та первинних груп. Під час контактів з іншими подібними об'єднаннями спонтанно виникають ситуації суперництва, змагання, з'являється тенденція до конфронтації.

Другому ступеню базового періоду притаманна достатня стабільність міжособистісної структури. Групування за симпатіями залишається, але виразна відокремленість, найчастіше, відсутня. Критичнішими стають оцінки своєї первинної групи. Відбувається зміщення характеру діяльності в бік задоволення власних інтересів.

Заключні дні функціонування тимчасових дитячих об'єднань виокремлюються в особливий період – фінальний. Морально-психологічний стан членів ТО у цей час поєднує в собі критичне ставлення до спільної життєдіяльності та впевненість у своїх силах, що зросли. Збільшується інтерес дітей до самих себе, до порівняння себе з іншими членами ТО. Емоційна привабливість первинних груп зростає до найвищого рівня.

Взаємини між членами тимчасових об'єднань у фінальний період вирізняються товариськістю, терпимістю, доброзичливістю, підвищеною увагою один до одного. У ці дні діти особливо багато спілкуються та проводять разом час. Психологічний клімат досить емоційний.

Незворотність повернення до повсякденного життя загострює розуміння неповторності прожитих у таборі днів, швидкої розлуки зі своїми новими товаришами і друзями. Знижується критичність у самооцінках, певною мірою знижується рівень дисциплінованості. Процес групоутворення призупиняється і ТО залишається на досягнутому рівні розвитку.

Зміст виховної роботи ДОЗ та форми її організації в умовах літа

Зміст виховної роботи табору визначається напрямками діяльності педагога-вихователя. Першим напрямком діяльності педагога-вихователя є "**Здоров'я**", який передбачає:

- самоосвіту вихователя;
- спільну роботу з лікарем оздоровчого закладу;
- зв'язок з батьками з метою виявлення стану здоров'я дитини.

Наступним напрямком особистісно-орієнтованої діяльності вихователя є "**Спілкування**". Найважливішим завданням його є вміння ввійти в середовище спілкування дітей, навчитися коректувати взаємини дорослих та дітей. Вихователю необхідно серйозно вести роботу по набуттю дітьми:

- культури спілкування;
- культури поведінки;

- культури зовнішньою вигляду;
- дотримання елементарних основ моральності в спілкуванні або ввічливості кожного дня.

Такий підхід дуже важливий для сприятливого розвитку індивідуальних здібностей дитини, для створення позитивного психологічного клімату в спілкуванні чи в будь-якому іншому виді діяльності, який складає третій напрямок роботи вихователя – **“Навчання”**. В оздоровчому закладі навчання здійснюється через побут. В умовах роботи ДОЗ в літній період він передбачає.

- проведення виховних заходів, які розширюють світогляд дітей;
- залучення їх до різноманітних видів трудової діяльності оздоровчого закладу;
- організація самообслуговування в оздоровчому закладі та ін.

Ефективність роботи педагога в цьому напрямку сприяє:

- виявленню і розвитку індивідуальних здібностей дітей;
- збереженню їхнього психологічного і фізичного здоров'я.

Основним напрямком діяльності вихователя в умовах літа є **“Дозвілля”**. Цей напрямок передбачає широке використання вільного часу. Головні завдання вихователя в цій сфері:

- виявлення бажань, інтересів дітей;
- допомога у виборі справи до душі – гуртків, секцій, клубів;
- розширення культурного світогляду дітей (екскурсії, туризм, зустрічі, вечори, інтелектуальні ігри та ін.);
- проведення колективних творчих справ у загоні;
- організація активного спілкування дитини з природою, реалізація завдань екологічного виховання.

Для того, щоб вихователь досягнув певних успіхів в усіх вищевказаних напрямках діяльності, потрібно врахувати ще один напрямок роботи – **“Сім'я”**, оскільки саме він має безпосередній вплив на фізичне та психічне здоров'я дітей, їхнє спілкування, спосіб життя. Тому знайомство з батьками під час прибуття дітей в ДОЗ відіграє дуже важливу роль. На цьому етапі вихователь повинен поспілкуватися з батьками і дізнатися:

- про здоров'я дитини, наявність алергії, вміння плавати;
- домашню адресу і номер телефону рідних;
- про індивідуальні особливості дитини;
- здібності, інтереси, уподобання дитини.

Професійні вимоги до особистості вожатого загону та напрямів його роботи

Успішно вирішення завдань діяльності ДОЗ безпосередньо пов'язане з професійною майстерністю, ерудицією і культурою педагога-вихователя. Вихователь зобов'язаний бути яскравою, неповторною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, глибоких і різноманітних знань, високої культури: прагнути до втілення в собі людського ідеалу.

Вожатий повин мати такі **якості**, як людяність, доброта, терплячість, порядність, чесність, відповідальність, справедливість, об'єктивність, повага до людей, висока моральність, емоційна урівноваженість, інтерес до життя вихованців, доброзичливість, дружелюбність, стриманість, гідність, чуйність, емоційна культура, любов до дітей та ряд інших.

Комунікативні якості повинні бути спрямовані на встановлення контакту і взаєморозуміння з кожною дитиною. А для цього необхідні:

- демократичний стиль спілкування;
- здатність мати різні позиції в спілкуванні і вміння тимчасово займати позицію дитини;
- з гумором ставитися до деяких аспектів педагогічних ситуацій;
- не помічати окремі негативні моменти;
- вміння слухати дитину, впливати на неї не прямо, а опосередковано;
- вихователь повинен вірити в дитину, в її сили та можливості;
- від педагога вимагається вміння володіти собою, керувати своїм психічним станом, вміння знімати напруження;
- вміння коректувати міжособистісні стосунки між дітьми;
- бути справедливим суддею у вирішенні конфліктів;
- встановлювати дружні стосунки дітей свого загону з іншими загонами;
- досягати взаєморозуміння з батьками, адміністрацією та іншими працівниками ДОЗ.

У зв'язку з новим педагогічним мисленням діяльність вихователя, вожатого, яка базується на ідеях гуманізму і особистісно орієнтованого підходу до особистості, повинна бути спрямована на вирішення трьох основних **завдань**:

- збереження і зміцнення здоров'я дітей;
- формування моральності;
- розвиток індивідуальних здібностей дитини.

Вожатому необхідно також враховувати певні особливості стосунків між людьми, а в умовах дитячого оздоровчого закладу – це **правила спілкування в загоні**:

1. Виявляй широкий інтерес до людей.
2. Усміхайся, будь доброзичливим.
3. Навчися бачити чесноти інших.
4. Виявляй повагу до чужих думок. Намагайся мати свою думку.
5. Перш ніж осудити когось, спробуй його зрозуміти.
6. Стався до людей так само, як би ти хотів, щоб вони ставились до тебе.

Ми знаємо, що до особистості будь-якого дорослого, який працює з дітьми, ставляться певні вимоги, а тим більше до особистості загонового вожатого. Крім цього, вожатий повинен вміти дещо таке, що непідвладне іншій людині. Ці його якості ми називаємо **професійно-педагогічними вміннями вожатого**:

1. Переконауй прикладом, словом, ділом.
2. Зацікав кожну дитину творчою справою, запроси її до спільної активної діяльності.
3. Плануй роботу загону, вміло розподіли доручення.
4. Правильно організуй самоврядування в загоні.
5. Гарне змагання – успіх будь-якої справи.
6. Розбирайся чесно в кожній педагогічній ситуації.
7. Намагайся викликати позитивне емоційне ставлення до різних видів роботи.
8. Аналізуй будь-яку справу.

Діти до оздоровчого закладу приїжджають різні. Пристосуватися до них вожатому буває досить важко. Саме тому вихователю, особливо в перші дні роботи з загонем, треба володіти певними методами впливу на своїх дітей. Звісно, вожатий не знає, які саме діти потраплять до його загону, з якими інтересами та особливостями поведінки. Тому потрібно використовувати у своїй роботі **універсальні методи педагогічного впливу на дітей в загоні**:

- роз'яснення, бесіда (обов'язково треба пояснювати, для чого готується і проводиться будь-яка справа);
- доручення (усі завдання вирішувати тільки через актив; це допоможе краще пізнати кожну дитину, її здібності і можливості);
- змагання (воно застосовується тоді, коли до дитини ставляться єдині вимоги: дисципліна, виконання режимних моментів, чистота в палатах та ін.);
- гра (грати самому, жити дитячими радощами та невдачами);
- романтика (незвичайне, фантастичне, таємниче, чудове).

Вожатий у своїй діяльності повинен керуватися певними **заповідями**:

1. Будь чесним з дітьми, не обіцяй того, чого не можеш виконати, не обманюй, не викручуйся. Зробив помилку – визнавай її.
2. Ніколи не кричи на дітей. Пам'ятай: тихий, переконливий голос, а якщо потрібно – гнівний, сильніший за крик,
3. Не сердься довго на дитину. Це не професійно.
4. Навчися все бачити і дещо не помічати, все слухати і дещо не чути.
5. Розвивай у собі поетичне сприймання світу. Без живого хисту поезії важко були справжнім вожатим.
6. Перш, ніж вимагати з дітей, вимагай з себе.
7. Частіше згадуй, яким ти сам був у дитинстві, – легше буде зрозуміти дітей. Поганий той вихователь, який не пам'ятає свого дитинства.
8. Гумор – головна зброя вожатого.
9. Будь щасливим. І хай діти бачать це.
10. Будь з дітворою завжди поряд і трішки попереду.

Вожатий і усі дорослі в ДОЗ повинні вірно обрати ті напрямки діяльності дітей, які допоможуть максимально оздоровити кожну дитину, розкрити її внутрішній потенціал і зробити коротке життя в загоні незабутнім. До основних напрямків роботи вожатого ми відносимо: спрямованість на конкретну дитину, створення підвалин всебічного гармонійного розвитку особистості із

високоморальною суспільною позицією, високою культурою міжнаціональних стосунків у вихованні людини, яка розуміє традиції та соціально-культурні цінності свого народу і здатна бути послідовником прогресивних національних традицій.

Для того, щоб успішно вирішити ці питання, дуже важливо для вожатого постійно звергати увагу на:

- вивчення вікових та психологічних особливостей дітей;
- пропаганду здорового способу життя;
- постійну турботу про охорону життя та здоров'я дітей в ДОЗ;
- виконання санітарно-гігієнічних норм, розпорядку дня та харчування дітей;
- виховання свідомого ставлення дітей до зміцнення здоров'я, застереження їх від вживання алкоголю, наркотиків, куріння та інших поганих звичок.

Успішне вирішення завдань *фізичного виховання* дітей є найважливішою передумовою їхнього морально-духовного виховання, головною особливістю якого в умовах національної школи є орієнтація на загальнолюдські цінності. А починається все з особистості дитини, її ставлення до дому, сім'ї, друзів, країни, в якій вона живе. І кожна дитина повинна мати потребу бути доброю, працелюбною, вивчати історію, культуру, мистецтво, звичаї свого народу, розмовляти рідною мовою. Під час формування культури поведінки важливо виховувати в дітей кращі риси характеру – доброту, милосердя, повагу до дорослих, чесність, любов та повагу до своїх батьків.

Процес виховання особистості передбачає розвиток розумових здібностей, талантів, формування високої пізнавальної культури, організацію змістовного дозвілля. Вожатий повинен сприяти у виборі і залучати дітей до роботи в різних гуртках, секціях, клубах, об'єднаннях за інтересами та здібностями. Важливо використовувати різноманітні форми роботи, які б залучали дітей до колективних творчих справ. Усе це допомагає реалізувати себе, відчутти свою причетність до загальних справ, стимулює самовиховання і саморозвиток.

Педагогічні основи періодів зміни дитячого оздоровчого закладу

Зміна дитячого оздоровчого закладу умовно поділяється на три періоди: організаційний, основний, завершальний. Кожному з цих періодів властиві особливі риси, той чи інший набір традиційних справ. Саме тому планування – одна з найважливіших справ загону в організаційний період.

Багато хто з дітей вперше зустрічається з новими друзями. Ще ніхто не знає, як до нього поставляться в новому колективі, якими будуть вимоги вожатого і традиції оздоровчого закладу. Головна мета вихователів у цей період – згуртувати дітей, які приїхали, в єдиний колектив, поставити перед ними захоплюючі перспективи.

Основні **педагогічні завдання** цього періоду:

- організація діяльності й спілкування дітей з метою пізнання один одного, знайомство з довкіллям; вироблення загальних цілей, завдань та перспектив; виховання почуття господаря в оздоровчому закладі; забезпеченні вікових потреб у громадській діяльності та самодіяльності;
- організація виконання режимних моментів;
- вивчення дітей, діагностика стосунків у створюваному колективі.

Умови, які забезпечують виховний характер діяльності в організаційний період:

- добір таких форм організації діяльності, що не вимагають від дітей великого відшкодування сил, черговість фізичних і емоційних навантажень;
- високий темп, чіткий ритм діяльності;
- суспільно корисна спрямованість, творчий підхід до змісту й організації;
- колективно-груповий характер виконання;
- зміна складу груп у різних видах діяльності;
- товариська, невимушена атмосфера;
- емоційний контакт дітей з вожатими;
- правильна позиція вожатого.

Плануючи справи першого тижня, вожатий повинен обрати такі з них, котрі допоможуть дітям швидше познайомитись один з одним, подружилися, згуртуватися за здібностями та інтересами і сприятимуть виявленню знань та можливостей кожного. Це можуть бути такі виховні заходи:

1. Загальнотабірні заходи на таку тематику: "Історія табору", "Закони лісу", "Закони моря", "Можна – не можна", "Наші традиції", "Наші плани", "Заповіді колективу", "Пісня в таборі", "Режим".

2. Вечір знайомств “Будьмо знайомі”, вогнище “Розкажи мені про себе”, вогники “Давайте знайомитись”, “Розмови при свічках”;
3. Відкриття дизайн-клубу, оформлення кімнат.
4. “Ти та я. І ми з тобою” – збір, мета якого сформувати колективи.
5. Екскурсія по табору.
6. Виготовлення рекламного стенду “Друже, поглянь на нас”.
7. Ерудит-шоу “Все про літо”.
8. Година знайомства з табірною бібліотекою.
9. Обладнання загонового місця.
10. Оформлення першої сторінки літопису загону.
11. Екологічна акція “Чистота врятує світ” – прибирання території.
12. Перше загонове вогнище з розмовою про прожитий день.
13. “Конституційний збір” – збір, на якому обирають назву загону.
14. Акція “Табір – твій, господар – ти”.
15. Випуск першої стіннівки.
16. Концерт “Ромашка”.
17. “Весела карусель” – огляд юних талантів.

Колективні творчі ігри оргперіоду:

1. “Ромашка”.
2. “Журнал-блискавка”.
3. “Концерт-конкурс”.
4. “Мальовані фільми”.
5. “Розповідь-естафета”.
6. “Турнір радіокоментаторів”.
7. “Веселі старты”.
8. “Мозкова атака”.
9. “Захист фантастичних проєктів”.

Кожна справа не повинна потребувати тривалої підготовки і проходити не більше 50 хв.

В організаційний період діти спільно з вожатим обирають назву і закличку для свого загону, оформляють загоновий куточок. Вожатий може запропонувати такі назви і заклинки загону:

- “Веселка” (закличка “Хай у кожному серці, наче сонячна мрія, заспіває веселка на добро і надію!”);
- “Соняшник” (“Ми до сонця тягнемось юними серцями, ми твоїми, соняшнику, будем пелюстками!”);
- “Котигорошко” (“Щоб дорослі і малі і на вдачу, і на вроду були гідні свого роду!”);
- “Веселий вулик” (“Веселий вулик” спішить на допомогу, підтримує всіх і не скривдить нікого!”);
- “Козаки” (“Про Україну, рідний край ти завжди пам’ятай!”);
- “Апачі” (“Якщо б’ють – давайте здачі” – вирішив загін “Апачі”);
- “Улыбка” (“У нас улыбки до ушей, хоть завязочки пришей!”);
- “Шахматы” (“На каждый шаг ответим матом”);
- “Неваляшки” (“Все мы малы, как букашки, а зовут нас – неваляшки!”);
- “Рваний кед” (“Несмотря на рваный кед, мы добьемся всех побед!”).

Можна запропонувати дітям такі назви загону; “Робінзони”, “Мрійники”, “Романтики”, “Лісовички”, “Інопланетяни”, “Індіанці”, “Вітер”, “Папуаси”, “Більчата”, “Лисенята”, “Рейнджери”, “Скаути”, “Помічники”, “Космонавти”, “Мисливці” тощо.

На другому етапі – в основний період зміни – мета педагогів – перетворити колектив загону на інструмент цілеспрямованого формування певних якостей особистості дітей, що його становлять. Педагогічні завдання цього періоду:

- створення умов для організації виховної, розвивальної оздоровчої діяльності та спілкування дітей;
- розвиток і єднання колективу загону, здатного позитивно впливати на особистість дитини;
- забезпечення систематичного заняття фізичною культурою і спортом;
- створення умов для реалізації особистості кожної дитини.

Умови, які забезпечують виховний характер діяльності в основний період:

- суспільно корисна спрямованість справ;
- творчий підхід до змісту й організації справ;
- забезпечення єдності, взаємозв’язку виховних завдань організації кожної справи;

- різноманітність видів діяльності;
- логічність і послідовність справ, залежно від стану сформованості колективу;
- встановлення контактів з колективами інших загонів;
- поєднання колективних і групових форм виховної роботи;
- наявність улюбленої справи в діяльності загону;
- змагання.

Великого значення в основний період набуває особистість вожатого, його вміння виявляти свої знання, творчі здібності. У цей час плануються справи, які допомагають дітям об'єднатися у первинному колективі на основі знайомства один з одним, створюють умови для реалізації особистості кожної дитини, забезпечують виконання дітьми режиму дня, правильне чергування фізичних, емоційних навантажень протягом дня і всього періоду. Це можуть бути такі виховні заходи:

1. День України, українські вечорниці.
2. День Чінгачгука.
3. День Котгорошка (День туризму, туристичні естафети).
4. День Стародавньої Греції.
5. День Київської Русі.
6. День миру.
7. День пам'яті.
6. Операція "Наш друг – природа".
9. День милосердя.
10. Кінофестиваль.
11. Веселий ярмарок.
12. День гумору.
13. Свято Берендеїв.
14. День іменинника.
15. День табору.
16. День підприємця.
17. День Нептуна.

Цікаво сприймаються дітьми в таборі такі **види колективних творчих справ** (КТС):

Пізнавальні КТС: аукціон знань, вечір веселих задач, вікторина, КВК, конкурс знавців, день лісу, день казки та інші.

Екологічні КТС: гра "Подорож лісовими стежками", бесіди "Лікарські рослини", аукціон квітів, бал квітів, день рибалки, екологічна стежина табору, екологічний фестиваль.

Спортивні КТС: весела спартакіада, день здоров'я, день бігуна, конкурс знавців спорту, спортивний КВК, малі олімпійські ігри, вікторина "Історія олімпійських ігор" та інші.

Художні КТС: вечір поезії, естафета "Ромашка", вечір казок "Жили-були", кільцівки пісень, день рекордів Гіннеса, день фантазера, конкурси "Дон Кіхотів", веселої пантоміми, фантазерів, "Несміян", гумору і сатири, "Міс літо", "Міс Дюймовочка" та інші.

КТС на моральну тематику: вечір "Розповідь про хорошу дитину", вечір етикету, компліментів, день народження колективу, молода сім'я, бесіди про погані звички ("Наркоманія", "СНІ Д").

Трудові КТС: аукціон трудових сюрпризів, день трудових подарунків табору, конкурс умільців, трудова година, фабрика іграшок, операція "Живи, книго", "Зелена аптека".

А ще до справ основного періоду можна віднести: прогулянки в ліс, на море, танцювально-дискотечні програми, бесіди на "життєві" теми, рухливі ігри, розучування пісень, вожатський концерт, заняття в гуртках, перегляди мультфільмів і т.д. Всі види занять необхідно розподілити за днями основного періоду так, щоб було чергування різних видів діяльності. Придумати цим заняттям яскраві назви, які викличуть у дітей цікавість і бажання брати участь. І, головне, необхідно знайти помічників для організації і проведення запланованих справ.

В останній період – **завершальний** – колектив перетворюється на інструмент індивідуального розвитку кожного з його членів, коригування його соціального досвіду, розвитку творчої ініціативи.

Основні педагогічні завдання цього періоду:

- надати кожному вихованцю можливість пізнати себе, свої можливості через колектив;
- допомогти осмислити і закріпити навички, набуті в оздоровчому закладі;
- захопити дітей перспективою самовиховання;
- підготувати дітей до від'їзду;
- підготувати табір до наступної зміни;
- особливу увагу звернути на охорону життя та зв'язок дітей;
- проаналізувати досягнутий рівень розвитку колективу.

Умови, що забезпечують виховний характер педагогічної діяльності у завершальний період зміни:

- інтелектуально-моральна діяльність, що завершує велику підготовчу роботу як у загоні, так і в оздоровчому закладі в цілому; виставки, вечори, композиції;
- діяльність, спрямована на підбиття підсумків перебувати дітей в оздоровчому закладі, підсумкові збори в загоні, закладі, де визначається внесок кожного в загальну справу, відбувається нагородження, висловлюються побажання, даються рекомендації щодо виправлення недоліків;
- діяльність, спрямована на перевірку і закріплення набутих в оздоровчому закладі моральних якостей, знань, умінь, навичок: огляди знань і умінь, конференції на тему "Чого я навчився в таборі?";
- діяльність, спрямована на пізнання себе як особистості.

У цей період плануються справи, котрими діти здатні порадувати і себе, і навколишніх, справи, які допоможуть осмислити все, що було, пожалкувати за швидкоплинністю часу, справи, які формують жагучу потребу у всіх обов'язково зустрітися ще раз у цьому оздоровчому закладі. Це можуть бути такі **виховні заходи**:

1. Музично-інформаційна програма "Локшина".
2. Конкурс на кращого фантазера і брехуна.
3. Свято "Колективна показуха, або як ми живемо".
4. Зустріч з батьками.
5. Конкурс юних архітекторів "Будуємо місто з піску і глини".
6. Година "Для тих, хто не спить" – пісні біля вогнища.
7. "Милуємося заходом" – остання прогулянка улюбленими місцями.
8. "Стіна відвертості" – виявлення думок дітей про табірну зміну.
9. Загальнотабірний парад.

Щоб все встигнути, можна скласти такий план на останній день перебування в таборі:

1. Діти умиваються, складають свої чемодани і виносять їх на "місце збору" (майданчик біли корпусу) або в одну з кімнат.
2. Діти збирають, перераховують і здають постільну білизну. У спальному будиночку не залишається ніяких особистих речей.
3. Діти повертають книги в табірну бібліотеку.
4. Діти проводять прибирання кімнат, чистять, підмітають і миють підлогу, виносять сміття. Стальний корпус залишається порожнім і чистим, його треба зачинити, а час, що залишився до від'їзду, провести на повітрі.
5. Від'їзд дітей може бути організованим та індивідуальним. Крім організаційних процедур, потрібно підвести підсумки загонових справ.

Особливості виховної роботи з дітьми різних вікових груп у ДОЗ

Усі види виховної роботи в ДОЗ проводяться у тимчасових різновікових дитячих колективах з різним соціальним досвідом дітей, умовами життя і виховання, з сільської або міської місцевості проживання, в колективах, створених в умовах літа, з певним оздоровчим режимом дня. В ДОЗ у вожатого є можливість попрацювати з різновіковим дитячим колективом. Це дає змогу глибше усвідомити наявність вікових відмінностей дітей і водночас набути досвіду з їх використання в процесі виховної роботи,

Для кожної вікової групи виділяються і вирішуються провідні виховні завдання, пропонується система виховної роботи, що гарантують формування у дітей національних та загальнолюдських цінностей. Ця робота одночасно забезпечує профілактику негативних відхилень у поведінці дітей.

Реалізація системи виховної роботи у різновікових дитячих об'єднаннях ДОЗ зумовлює:

- формування ведучих інтегративних якостей особистості;
- безперервну педагогічну діагностику, що поступово переходить у самодіагностику, самопізнання;
- практичну діяльність вихователів і вихованців;
- зміст освіти в галузі гуманітарної культури;
- оптимальне поєднання індивідуального виховання, виховання в колективі та самовиховання;

- педагогізацію виховного середовища в ДОЗ, проведення виховної роботи з урахуванням психологічних та індивідуальних особливостей дітей кожного вікового періоду;
- розвиток загальної і педагогічної культури вихователів і вихованців.

Урахування вікових особливостей **молодших школярів** під час виховної роботи з ними, а також особливостей оздоровчого закладу дозволяє вирішувати комплекс виховних завдань.

Основне завдання виховної діяльності на початковому рівні: формування культури спілкування дітей з товаришами, батьками, старшими і молодшими вихователями. Провідними інтегративними якостями особистості молодшого школяра є гуманність, здатність до співробітництва, працелюбність, чесність, самостійність, бережливість, організованість.

З молодшими школярами у ДОЗ необхідно проводити виховні бесіди на таку тематику:

- знайомство з культурою сімейних стосунків: “Мій дім”, “Тепло батьківського дому”, “Мої сімейні обов’язки”, “Що означає любити маму (тата)”, “Як утішити дитину, що плаче”, “Як підняти настрій мамі”, “Ігри з молодшим братом (сестрою)”;
- формування якостей, від яких залежить культура поведінки: “Хто є добрим”, “Я і ми”, “Ми все вміємо самі”, “Поважай своїх друзів”;
- організація здорового способу життя: “Мій режим дня”, “Як стати нехворійкою”;
- виховання вміння бачити прекрасне і потворне у поведінці людей: “Обличчя людини”, “Душа людини”, “Справи людини”, “Як стати красивим(ою) і привабливим(ою)”, “Як допомогти товаришу, якщо він потрапив у халепу”, “Як охайно і красиво одягтися”;
- формування культури взаємин між статями: “Особливості поведінки дівчаток і хлопчиків”, “Правила хорошого тону”, “Чемним треба бути всюди”;
- формування культури поведінки: “Культура поведінки”, “Права дитини”, “Можна і не можна у житті”, “Наполегливість і впертість”, “Обов’язки батьків та дітей”;
- формування культури праці: “Розумова і фізична праця”, “Необхідність праці, співвідносність “хочу-можу-треба”, “Правила навчальної праці”, “Тисяча професій”;
- формування основ економічної культури: “Що означає бути ощадливим”, “Скільки коштує твоє здоров’я”, “Бережи хвилину”, “Вшанування хліба”.

Провідне завдання у виховній роботі з **молодшими підлітками** – формування моральної самосвідомості, відповідальності як риси особистості і навчання культури поведінки на основі керування собою. Виховуються такі інтегративні якості: відповідальність, об’єктивна самооцінка, дисципліна, вміння підкорятися і керувати тощо.

Не менш важливе спрямування виховної роботи у другому рівні – формування моральних позицій щодо протилежної статі, віку та рівня здібностей, обдарованості. Підлітки співвідносять себе з іншими, однак не завжди бачать межу між “можна” та “не можна”, коли йдеться про дівчаток, дівчат, жінок, старших і молодших, більш або менш здібних своїх однолітків.

Тематика **виховних бесід** з молодшими підлітками:

- морально-правове виховання: “Відповідальність за свою поведінку”, “Охорона природи – твій громадянський обов’язок”, “Право, мораль, звичаї і традиції”, “Знати, поважати і виконувати закони – обов’язок кожного юнака і дівчини”;
- виховання естетичного і психологічного бачення життя людина: “Що таке духовне багатство людини”, “Як молода людина реагує на події життя”, “Світ людських почуттів”, “Як вивчити свій характер”, “Зовнішня культура людини”, “Герої та антигерої”, “Людина й обставини”;
- пізнай самого себе: “Краса справжня і штучна”, “Коли добро чинить зло”, “Чому і правда гірка без добра не буває”, “За якими критеріями визначати вихованість людей”, “Як працювати над собою”, “Культура поведінки у сім’ї”, “Дівоча краса”, “Як дізнатись про людину, яка вона насправді”, “Складання еталону поведінки для свого віку”, “Як вести особистий щоденник”.

Основні завдання виховної роботи зі **старшими підлітками**:

- формування громадської думки з важливіших проблем життя, суспільства, людських стосунків;
- розвиток самосвідомості та культури самопізнання;
- формування статевої самосвідомості і моральної підготовки до сімейного життя;
- формування економічного мислення.

Підлітковий вік з розвитком самоусвідомлення характеризується особливим сприйняттям краси, що пов’язано зі статевим дозріванням, усвідомленням себе членом родини, людиною, громадянином, представником свого народу. Тому **виховні бесіди** необхідно проводити на такі теми:

- загальнолюдські моральні цінності: “Історичне коріння української людини”, “Риси українського характеру (мужність, витривалість, непохитність)”, “Не роби іншим того, що не хочеш, аби зробили тобі”;
- “Людська радість (взаємне кохання, щасливий шлюб, материнство

- й батьківство, праця за покликанням, творчість, спілкування з природою), “Люби ближнього свого, як самого себе”, “Знайди себе перш, ніж шукати щось інше”;
- життєве самовизначення: “З чого починається дорослість”, “Як твориться характер”, “Чоловічий і жіночий характери”, “Як підготуватися до сімейного життя”, “Культура сімейного життя”, “Перше кохання”, “Як стати найпривабливішою дівчиною”, “Як стати привабливим юнаком”, “Культура самопізнання і самовиховання”;
 - основи економічного виховання: “Як заробляти гроші”, “Здоров’я та підприємництво”;
 - самореалізація особистості підлітка: “Портрет нашого сучасника”, “Ідеали та антиідеали”, “Людина і культура”, “Людина у світі техніки”, “Людина і ринкова економіка”.

Необхідно пам’ятати, що молода людина, яка входить у життя, має володіти такими якостями:

- інтелігентністю, високим рівнем освіти і культури;
- вміння швидко пристосовуватися, адаптуватися до безперервних соціальних змін;
- ініціативою, заповзятливістю, працелюбством, організованістю у зв’язку з обраною професією;
- вмінням володіти собою у складних життєвих ситуаціях, само-дисципліною, самоконтролем;
- діалектичним світоглядом, необхідним для орієнтації у світі і в собі;
- високою працездатністю (здоров’я, досвід роботи, культура відпочинку тощо).

Календар визначних дат

Згадаймо свята, які припадають на літні місяці, їх можна відсвяткувати разом з дітьми в оздоровчому закладі, вони принесуть в життя загонів поезію, красу, нагадають про обряди та звичаї наших предків:

1. 1 червня – Міжнародний День захисту дітей.
2. 5 червня – Всесвітній день охорони навколишнього середовища.
3. 6 червня – День журналіста.
4. 15 червня – День медичного працівника.
5. 28 червня – День Конституції України.
6. 29 червня – День молоді.
7. На початку червня – Зелені свята, Трійця.
8. 6 липня – День працівників морського та річкового флоту.
9. 13 липня – День рибалки.
10. 3-6 на 7 липня – Івана Купала.
11. 2 серпня – Ілля, останній день купання.
12. 3 серпня – День залізничника.
13. 6 серпня – горіховий Спас.
14. 10 серпня – День будівельника,
15. 19 серпня – яблучний Спас.
16. 24 серпня – День незалежності України.

Путівка дня

20 липня, вівторок

Сьогодні в загоні черговий командир (прізвище та ім’я)

9.30 – прибирання території.

10.00 – вихід на луг. Гра “Снайпер”. Відповідальна ланка – “Пустуни”.

11.00-12.00 – купання в річці. Рухливі ігри. Відповідальна ланка – “Маячки” та фізорг загону.

16.00-17.00 – робота гуртків, клубів, бібліотеки.

17.00-19.00 – конкурс малюнків на асфальті “Казкові герої вітають іменинників”. Відповідальний черговий командир. Підготовка загону до “Свята Оленки”.

20.00 – святковий вечір-вітання іменинників “Свято Оленки”. Відповідальний командир загону.

Особистий план роботи вожатого на день

Особистий план роботи вожатого на день містить в собі основні педагогічні завдання на день з усім колективом і окремими дітьми.

1. Проконтролювати вихід на зарядку дітей загону.

2. Поговорити з лікарем оздоровчого закладу про здоров'я Тані К.
3. Із сантрійкою перевірити санітарний стан палат хлопчиків.
4. Допомогти ланковому-новачку організувати прибирання закріпленої за загоном території оздоровчого закладу.
5. Зустрітися з завгоспом оздоровчого закладу, отримати крейду для проведення конкурсу малюнків на асфальті.
6. Під час купання загону провести ігри на воді для тих, хто не вміє плавати.
7. Розробити план і сценарій загонового заходу "Розмова при свічках", підібрати в бібліотеці цікавий матеріал для проведення бесіди. Розібратися, чому хлопчики недружно ставляться до Володі С, спостерігати за ставленням до нього тих, хто живе з ним в одній палаті, поговорити з хлопчиками та з самим Володею.
8. Провести репетицію номерів до загальнотабірного заходу "День іменинника".
9. Поцікавитися в керівників гуртків, клубів успіхами дітей свого загону.

Орієнтовна тематика виховних заходів

1. Конкурс хутряної іграшки.
2. Конкурс юних менеджерів.
3. Конкурс на кращий вірш про... (літні канікули).
4. Конкурс виконавців авторської пісні.
5. Конкурс масок із пап'є-маше.
6. Конкурс юних кулінарів.
7. Конкурс на краще поздоровлення... (з Днем народження);
8. Конкурс ораторів.
9. Конкурс "Будуємо замки з піску".
10. Конкурс юних авіа-(судо-, ракето-та ін.) моделістів.
11. Конкурс на кращий переклад... (з англійської мови).
12. Конкурс акторської майстерності.
13. Конкурс лісових галявин.
14. Конкурс художнього свисту.
15. Конкурс малюнків на асфальті.
16. Конкурс юних радіоаматорів.
17. Конкурс на кращий лист (президенту).
18. Конкурс бального танцю.
19. Конкурс паперових зміїв.
20. Рольова гра "День індіанця".
21. Конкурс малюнків на тему... ("Перший день літа").
22. Конкурс читців.
23. Конкурс глиняних шахових фігур.
24. Конкурс майбутніх домогосподарок.
25. Конкурс на кращий репортаж з... (загонової їдальні).
26. Конкурс агітпредставників.
27. Конкурс розпису по керамічній плитці.
28. Конкурс юних фотоаматорів.
29. Конкурс на кращий гімн... (дитячої організації).
30. Конкурс дитячих хорів.
31. Конкурс на кращу казку про наш табір.
32. Конкурс дружніх шаржів.
33. Конкурс на кращу святкову стіннівку.
34. Конкурс сучасного спортивного танцю.
35. Конкурс виробів з паперу.
36. Конкурс юних перукарів.
37. Конкурс на кращий науковий реферат про... (шкідливість куріння).
38. Конкурс музичних пародій.
39. Конкурс букетів (екібана).
40. Конкурс юних дизайнерів.
41. Конкурс на кращий фантастичний проект "Табір майбутнього".
42. Конкурс інструменталістів.

43. Конкурс вишивки: на носовичку (хустинці).
44. Конкурс юних моряків.
45. Конкурс тінейджерів.
46. Конкурс виконавців народної пісні.
47. Конкурс малюнків на склі (вітражів).
48. Конкурс юних джентльменів.
49. Конкурс на кращу віршовану загадку.
50. Конкурс лялькових спектаклів.
51. Конкурс чеканки.
52. Конкурс юних детективів.
53. Конкурс на краще розгадування ребусів.
54. Конкурс пантоміми.
55. Конкурс аплікації з шпону.
56. Конкурс юних журналістів.
57. Конкурс на краще сервірування столу до... (дня народження).
58. Конкурс балетної майстерності.
59. Конкурс шкатулок з поштових карток.
60. Конкурс юних пожежників.
61. Конкурс на кращу легенду про... (топографічний об'єкт).
62. Конкурс естрадних мініатюр.
63. Конкурс лялькового вбрання.
64. Конкурс юних туристів.
65. Конкурс на кращу радіопередачу до... (закінчення табірної зміни).
66. Конкурс вокалістів.
67. Конкурс фігурок з жолудів та шишок.
68. Конкурс кращих програмістів.
69. Конкурс на кращий мальований фільм про... (відвідування басейну).
70. Конкурс майстрів бодіблдингу.
71. Конкурс виробів з берести.
72. Конкурс майбутніх захисників Вітчизни.
73. Конкурс на кращий кросворд на тему... (творчість А.П.Чехова).
74. Конкурс джаз-оркестрів.
75. Конкурс випалювання на фанері.
76. Конкурс юних мереживниць.
77. Конкурс на кращу ідею про... (святкування ювілею табору).
78. Конкурс інсценованої казки.
79. Конкурс картин з квітів (флористика).
80. Конкурс юних дикторів і коментаторів.
81. Конкурс на кращий рекламний плакат про... (необхідність мити руки перед їжею).
82. Конкурс циркового мистецтва.
83. Конкурс малюнків на тканині (батик).
84. Конкурс юних велірів.
85. Конкурс на кращий, фантастичний проект... (таборового телецентру).
86. Конкурс дитячих театрів.
87. Конкурс пластилінових картин на склі.
88. Конкурс юних космонавтів.
89. Конкурс на кращий інсценізований анекдот про... (табірне життя).
90. Конкурс рок-груп.
91. Конкурс плетіння з вузликів (макраме).
92. Конкурс юних рибалок.
93. Конкурс "Два кораблі".
94. Конкурс команд КВК.
95. Конкурс різьби по дереву.
96. Конкурс майбутніх політиків.
97. Конкурс юних поліглотів.
98. Конкурс диск-жокеїв.
99. Конкурс візитних карток.
100. Конкурс юних зброярів.

Сценарії виховних заходів

Містер загону

Мета: формувати основи народної моралі (тактовність, порядність, гуманність, чесність); розвивати естетичні потреби і почуття, художні здібності, творчу діяльність; виховувати повагу до представників протилежної статі, почуття власної гідності, культуру поведінки.

Попередня підготовка: підбір учасників (хлопців), ознайомлення їх із планом проведення заходу та допомога в підготовці до нього, запрошення працівників ДОЗ у журі; продумування нагородження переможців.

Обладнання: шишки, хустинки, фарби, білий папір, касета із піснями, стрічки з написами "Містер загону", "Віце-містер загону", "Містер глядацьких симпатій".

Зміст виховного заходу

Ведучий. Добрий день, любі діти. Сьогодні ми зібралися для того, щоб обрати в нашому загоні найрозумнішого, найсміливішого і найкрасивішого джентльмена! Дозвольте представити наших учасників.

(Оголошуються учасники заходу).

А зараз я представляю вам наше компетентне журі, яке оцінить конкурсантів за п'ятибальною системою.

1 конкурс (візитка). Кожний учасник повинен якнайцікавіше розповісти про себе, свої уподобання.

2 конкурс (історія з мого життя). Кожний учасник повинен розповісти найкумеднішу історію зі свого життя.

3 конкурс (хто швидше). Всі учасники стають у шеренгу, їм зав'язують очі. За сигналом вони починають збирати шишки, розкидані по всій галявині. Хто назбирав більше шишок, той отримує найбільшу кількість балів.

4 конкурс (малюнок). Усім учасникам хустинкою зав'язують очі. Потім на папері вони за 1 хвилину малюють свою маму. У кого найкращий малюнок, той отримує найбільшу кількість балів.

5 конкурс (склади слова). Усі учасники сідають за одним столом і за сигналом ведучого починають із запропонованого слова утворювати нові слова. Хто скільки придумав слів, стільки й отримав балів.

6 конкурс (освідчення в коханні). Із глядачів обирається дівчинка, і кожен учасник повинен освідчитися їй у коханні.

7 конкурс (танок). Кожний учасник повинен обрати собі подругу і потанцювати з нею повільний танок.

Журі підраховує кількість балів за кожний конкурс, а в цей час звучить музика і всі конкурсанти стають у центрі.

Ведучий. Ось і настав довгоочікуваний момент. Журі підраховало бали і визначило переможця. Ним став...

Глядачі аплодисментами вітають переможця, на нього одягається стрічка з написом "Містер загону". Потім визначається віце-містер загону і містер глядацьких симпатій. Усім дякуємо за увагу!

Велика космічна подорож

Мета: закріпити і розширити знання, отримані на уроках географії; розвивати пізнавальний інтерес, творчу активність, мислення, спритність, рухливість; виховувати любов до рідної землі, культуру поведінки, почуття товарищескості, взаємодопомоги.

Попередня підготовка: розподіл учасників на групи, вибір назв команд, розподіл ролей, підбір запитань.

Обладнання: м'яч, обруч, пакети з літерами, скакалка, 2 стільці, 2 мішки, 30 зірок жовтого і блакитного кольорів, шишки.

Зміст виховного заходу

Ведучий. Увага! Увага! Працюють усі радіо- і телестанції. Зараз на ваших екранах ви бачите майданчик Байконур. Через 2 хвилини космонавтів підвезе автобус. А поки що привітаємо всіх спеціалістів із Центру керування польотом: головного конструктора, фізика-астронавта, лікаря.

Вмикаємо зв'язок із Центром керування польотом. Його члени готові оцінювати подорож юних космонавтів на навколосезну орбіту. Ось автобус підвіз космонавтів. Спеціалісти і родичі, зустрічайте космонавтів. На екранах наших камер ви бачите їх щасливі обличчя, Багато з них не раз

бували в космосі, пройшли великі випробування. Команди космонавтів називаються “Комета” і “Метеор”.

Шановні космонавти! Ви готові до польоту? Зараз ми це побачимо.

1 конкурс “Гопуємося до польоту”. Команди шикуються в шеренгу один за одним. М'яч передається: між ногами, через голову і т.д.

2 конкурс (з обручами). Обруч “одягається” через ноги – через голову тощо.

3 конкурс “До старту готові!”

Командам роздаються пакети з літерами і кожному прищепи. Потрібно розібрати букви, прочитати назву команди і прищепити на протягнену нитку, стати по стійці “струнко”.

4 конкурс “Конкурс капітанів”.

Скажіть, будь-ласка, без якого члена екіпажу не зможе відбутися політ у космос? Правильно! Без капітана. А тепер ми побачимо, як капітани підготувалися до польоту. Зараз ми проведемо аукціон позивних. (Я – фіалка... і т.д.).

Ведучий. Центр керування польотом виходить на зв'язок (Хто попереду).

5 конкурс “Спарткораблі”.

Ведучий. Від того, як ви будете рахувати, залежить цей старт. Рахують всі разом.

Пуск! Космонавти полетіли. Помахаємо космонавтам руками на прощання. Пристебнути ремні безпеки. Перше, з чим космонавт зустрічається в космосі, це – космічний вихор. Зараз ми побачимо, хто із членів екіпажів як готувався до польоту. Потрібно пройти по скакалці і сказати “готовий” (попередньо розкручують учасників).

Тепер наступний конкурс, за яким наш Центр керування польотом буде слідкувати і підводити підсумки.

6 конкурс “Штурман”.

Запрошуються штурмани разом зі своїми робочими кріслами. Штурмани вийшли на орбіту, ваше завдання буде таке – потрібно утримати корабель. Отже, штурмани сидять міцно у своїх кріслах. Але починають миготіти червоні лампочки і потрібно зібрати шишки (не підводячись із крісла).

Ведучий. Наші штурмани виконали поставлене перед ними завдання (один швидше, другий повільніше). Але обидва кораблі утримали рівновагу. Давайте подякуємо нашим штурманам. А наша подорож триває.

7 конкурс “Переправа на Місяць”.

Зараз знову отримають завдання екіпажі. Командирам вручаються мішки. В цих мішках команди “переправляються на Місяць”.

Ведучий. Увага! Увага! Працюють всі радіостанції світу і навколоземної орбіти. Зараз настала найвідповідальніша хвилина. Космічні кораблі на Місяці!

8 конкурс “Місячний камінь”.

Потрібно знайти на Місяці місячний камінь. Найхоробріший член екіпажу корабля повинен зробити це. (Зав'язують очі). На орбіті темно, холодно (розкручують учасників). А ми з вами, дорогі вболівальники, підтримуємо наших мужніх космонавтів. І можемо трішки підказувати (холодно, тепло, гаряче). (Ховають камінь – космонавти відшукують).

9 конкурс “Зоряний салют”.

Ведучий. А зараз переможцям салют із зірок. Команди повинні зібрати зірки свого кольору (блакитні, жовті) і скласти по порядку. Яка команда зробить це першою, та й перемагає в цьому конкурсі.

Ведучий. Центр керування польотом нам повідомив, що космонавти повертаються додому. Космічні кораблі приземляються і на них чекає останнє випробування. Команди шикуються. Командир стає в кінці.

10 конкурс “П одорож навколо Землі”.

1-й член екіпажу оббігає стілець, до нього чіпляється другий і т.д. Останній – командир.

Ведучий. Наша подорож навколо Землі двох космічних кораблів “Комета” та “Метеор” завершилася успішно. Наші члени екіпажів почуваються добре. Зараз ми надамо Центру керування польотом час для підведення підсумків. Поки Центр керування польотом буде підводити підсумки, ми проведемо “Аукціон космічних слів”.

Центру керування польотом надається слово.

Нагороджується команда-переможець.

Представляються всі члени команд.

Ведучий. Настав час прощатися. До наступної зустрічі, друзі!

Змагання “Козацькі розваги”

I варіант

Мета: розширити знання про усну народну творчість, роль фізичної культури в житті людини; формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; зміцнювати здоров'я дітей; виховувати бережливе ставлення до мови і традицій країни, побратимство, колективізм.

Попередня підготовка: розподіл хлопців на 2 команди по 6 учасників, завдання кожній команді, підбір колядок, пісень, прислів'їв, загадок.

Обладнання: глечик з кашею, 6 ложок, пластилін, рогач, касета з українськими мелодіями, пеньок, палиця.

Змістовного заходу.

Дві команди хлопчиків по 6 чоловік.

1 конкурс. Глечик з кашею і 6 ложок. Яка команда швидше з'їсть.

2 конкурс. Естафета "Зліпи вареника" (пластилінового).

1 гравець приносить глечик.

2 гравець приносить рогач.

3 гравець складає вареники у глечик.

4 гравець ставить глечик на рогачі та пробігає вказану відстань.

3 конкурс. Гуси.

Під веселу українську мелодію учасники конкурсу навприсядки проходять вказану відстань. До 1 гравця приєднується другий і т.д.

4 конкурс. Бий ворогів!

Потрібні – пеньок, глиняний глечик, палиця. І з зав'язаними очима потрібно палицею розбити глечик.

II варіант

Обладнання: український одяг, тісто для вареників, сир, касета з українськими піснями.

Змістовного заходу.

1 конкурс. Обертання на козаків.

Заклик козаків на сцену. Хто швидше одягне сорочку, пояс, шаровари, шапку.

2 конкурс. Як ми знаємо українські традиції.

(В шапці завдання: які діти знають колядки, пісні, прислів'я?).

3 конкурс. Силачі міряються силою.

4 конкурс. Вареники з сиром.

3 готового тіста зліпити вареники з сиром. (Звучить пісня про вареники).

5 конкурс. Реклама пісні або товару (інсценізація),

6 конкурс. Аукціон українських загадок, прислів'їв.

7 конкурс. Музичний свист у супроводі мелодії.

8 конкурс. Танок.

Козацькому роду – нема переводу

Мета: закріпити знання, отримані на уроках літератури, народознавства; розширити знання про козацтво; формувати національну свідомість, виховувати любов до Батьківщини, свого народу, працелюбність, порядність, чесність, почуття власної гідності.

Попередня підготовка: поділ дітей на 2 команди по 10 учасників, вибір капітанів, розподіл завдань між командами, запрошення працівників закладу в журі.

Обладнання: український одяг, папірці з номерами.

Змістовного заходу

Ведучий. Доброго вам дня, дорогі друзі! Сьогодні ми все частіше звертаємося до наших витоків: рідної мови, історії нашої країни, народної гри, прислів'їв та приказок. Ще одним кроком назустріч цьому відродженню є конкурс "Козацькому роду – нема переводу".

– А скажіть-но мені, чи ще є козаки та козачки, які силою та завзяттям можуть похвалитися?

– Та мови рідної не цураються?

– Та наспіви і танці українські полюблюють?

– Та народну мудрість і гру старовинну не забули? Тоді прошу, виходьте, покажіться нам. Сьогодні у нас конкурс непростий. У нас є журі. Зараз я вас з ним познайомлю... (Знайомить з членами журі), їм потрібно вибрати команду переможця. А тепер і поговорити можна. Запрошую

всіх учасників на розмову. Учасники готові? Поки ми порахуємо до 10, команди повинні обрати капітана.

1. Щоб нам краще було видно капітана, проведемо конкурс. Хто з капітанів швидше одягнеться в українське вбрання? (Роздягнеться).

2. Скільки століть існує наш народ, стільки ж – і пісні. Співали наші діди, прадіди, співаємо і ми. Зараз конкурс інсценованої пісні. (Поки учасники готуються, проводиться гра).

3. Здавна в наших казках славилася сила. Прославлялась вона і в піснях, віршах. Завдання для команд. Показати свою фізичну силу.

Гра. Як себе потрібно поводити, коли на тебе стрибнула велика собака; коли хтось забирає морозиво; коли маленький хлопчик пішов з мамою і загубився.

4. Реклама, реклама, реклама. Учасники будуть рекламувати товар, який служить заради козакам та так, щоб дорожче продати та краще сказати.

Гра. Заплети косу.

5. Танцювальний. Наші чарівні учасниці підходять до мене для пояснення умов конкурсу. Зараз кожна витягне номерок, хто з ким буде танцювати. Звучить мелодія. Перша учасниця танцює, друга – спочатку повторює за нею, а потім доповнює танець своїми рухами і т.ін.

Гра. Гопак.

6. У команд було домашнє завдання: скласти розповідь зі слів на одну літеру. Як вони з ним впоралися, зараз побачимо.

7. Казки. Люблять їх і діти, і дорослі. Інсценізація української казки (на новий лад). ("Ріпка" – сімейний кооператив. "Курочка Ряба" – опера, "Колобок" – детектив тощо).

Ведучий. Наша зустріч підійшла до кінця. Слово надається журі. Нагородження команд.

Ведучий. Як кажуть у нас в Україні: "Та у вас, і у нас хай буде все гаразд. Щоб і ви, і ми щасливі були!" На все добре! До нових зустрічей!

Два кораблі

Мета: розвивати творчу активність, пізнавальний інтерес; формувати готовність до творчої праці на благо людей, відповідальність; виховувати почуття колективізму, дружби, свідоме ставлення до праці, культуру поведінки.

Попередня підготовка: запрошення працівників закладу в журі, підбір дітей у 2 команди по 10 учасників, розподіл ролей.

Обладнання: літери, написи з назвами посад, 2 ложки, 2 однакові палички, кеглі, м'яч, варення, 2 ножі, повітряні кульки, цукерки, нагороди учасникам.

Зміст виховного заходу.

Ведуча. Сьогодні ми розпочинаємо конкурс. У цьому конкурсі беруть участь 2 команди. Команда "Бригантина" (зліва) і команда "Чорноморець" (справа).

Сьогодні ми виходимо у відкрите море. І побачимо, як наші команди підготувалися до плавання. Зараз ми про це і запитаємо в команд.

– Команда "Бригантина" до плавання готова?

– Команда "Чорноморець" готова?

– А вболівальники? Теж готові? Повний вперед!

Перед тим, як розпочати 1-й конкурс, я оголошую членів морського журі: риба-кит, щука, морський вовк.

1 конкурс. У ньому беруть участь члени обох команд. На столах лежать літери. Ви повинні, хто швидше, начепити на натягнуті нитки ці літери у відповідному порядку, утворивши таким чином назву своєї команди.

Ведуча. А тепер кожний буде мати свою посаду і свої обов'язки на кораблі. Команди, в одну шереду шикуйсь!

(Кожному члену команди дається напис – механік, кок, капітан, лікар, боцман, лоцман, радист, штурман, матрос, юнга).

2 конкурс. Уважно роздивилися, хто яку роль буде виконувати? Я до себе запрошую механіків. Щоб вирушити в подорож на кораблях, потрібно заповнити бак судна пальним.

Завдання механікам. Перенести воду ложками за 1 хвилину. Хто швидше і хто більше перенесе.

3 конкурс. В обох командах є радисти. Жоден корабель не зможе обійтись без цієї людини. Радисти виходять до мене.

Завдання радистам. У мене в руках 2 однакові палички. На них закріплені однакової довжини нитки. Потрібно якнайшвидше намотати нитку на паличку.

4 конкурс. Викликаються штурмани команд. Побачимо, як вони вміють керувати кораблем. (Розставляються в шаховому порядку кеглі). Потрібно пройти якнайшвидше між кеглями з м'ячем між лобами штурмана і лоцмана.

5 конкурс. Конкурс боцманів. Найцікавіший. (Зав'язують очі учасникам). Потрібно взути в чоботи стільці.

6 конкурс. Уявімо собі, що хтось із членів екіпажу захворів і потрібна негайно медична допомога. На конкурс запрошуються лікарі.

Завдання. Із зав'язаними очима потрібно нагодувати один одного мікстурою (сметаною або варенням).

7 конкурс. Без кока не обійдеться жоден рейс, від нього, можна сказати, залежить психологічний клімат на кораблі. І я запрошую до себе коків, а змагатися вони будуть ось так.

Завдання. Хто швидше почистить картоплю (учасники сидять спиною один до одного).

8 конкурс. Конкурс матросів.

Завдання, матросам обох команд: треба надути кульки. Хто швидше і більше надме.

9 конкурс. А зараз я запрошую до себе юнг. Як ви бачите, на нитках прив'язані цукерки, які потрібно ротом за нитку швиденько підняти без допомоги рук.

10 конкурс. І передостанній конкурс – це конкурс капітанів команд. Команди вже змагалися, кожен член команди показав свою майстерність. Тепер черга за капітанами команд.

Завдання. Потрібно зробити якнайбільше компліментів своєму противнику.

11 конкурс. А тепер надійшла черга вболівальників. Ми бачили, як вони підтримували свої команди. Поки члени нашого морського журі підведуть підсумки, ми з вболівальниками заспіваємо пісні про море.

Нагороджується не команда, а переможці конкурсів з кожної команди. Наприклад, за спритність нагороджується механік команди, за чуйність – лікар команди і т.д.

Трудова операція “Веселка”

Мета: формувати готовність до активної екологічної діяльності; удосконалювати трудові уміння та навички; виховувати уміння самостійно й ефективно працювати, почуття обов'язку перед людьми, любов до праці; розвивати суспільну активність, дисциплінованість, відповідальність, ініціативу, ретельність.

Попередня підготовка: створення штабу, підбір справ, які діти зможуть виконати.

Обладнання: макет веселки.

Зміствиховного заходу

Звучить бадьора музика. Загони шикуються, заходять на лінійку. На видному місці висить “Веселка” (намальовані контури веселки, але не розмальовані в кольори). Попередньо організовується штаб операції.

Ведучий. Дорогі друзі, якщо ви бажаєте, щоб ваш табір став затишнішим, подвір'я біля табору – чистим, охайним, щоб засяяло все навкруги, візьміть участь в операції “Веселка”. Погляньте на цю веселку, вона не розквітла. Скільки добрих справ чекає на вас. Також погляньте навкруги. Ваша допомога потрібна в дитячому садку, і на фермі (якщо є), і в майстерні, і в бібліотеці і т.д.

Потрібно кожному загону вибрати 7 добрих справ, які ви будете виконувати. Ці справи стануть частинкою вашого добра, милосердя. Інвентар, потрібний для роботи, ви отримаєте в штабі. Справи, які будете виконувати, зв'язківці із загонів запишуть на веселку.

Я маю надію, що незабаром наша веселка розквітне. Добрих трудових справ вам!

(Загони обирають справи, беруть інвентар).

Штаб операції розмальовує “Веселку”, слідкує за записом справ, які виконуються загонами. Кожен загін має свій “шматочок” “Веселки”.

У справі повинні бути задіяні діти всього ДОЗ. Для того, щоб вони довго не шукали об'єкт роботи, вожатим дається перелік справ, які діти зможуть виконати. Вожатий зможе запропонувати ці справи дітям. На виконання справ відводиться відповідний час. По закінченні цього часу загони знову збираються.

Ведучий. Дорогі друзі! Погляньте, наша веселка розквітла. Скільки добрих справ написано на ній. Це і... (перелічує деякі). Ми сподіваємось, що територія, на якій ми живемо і працюємо, стала затишнішою, і не тільки територія табору. Ми їздили в ...(дитячий будинок, дитячий садок, районну бібліотеку, до шефів і т.д.).

Я гадаю, що у кожного в душі залишиться частинка цієї “Веселки” (показує). Дякую всім за участь в операції.

Козацький КВК

Мета: розширити знання про козацтво; закріпити знання, отримані на уроках народознавства, літератури: збагачувати словниковий запас; виховувати почуття дружби, силу волі, любов до нашого славного минулого.

Попередня підготовка: підбір учасників (10 дітей) у команди (курені), вибір капітана (отамана), гетьмана, привітання суперникам; підбір запитань про козаків.

Обладнання: грамота гетьмана, запис Гімну України та українських пісень, канат, кільце, м'яч, кубики, кульки, мішок, шпагат.

Змістовного заходу

Ведучий. Ми зібралися з вами для того, щоб переконатися, що ми є нащадками нашого славного козацького роду, що в наших жилах тече кров сміливих, відважних, розумних людей – вільних козаків.

Гетьман (зачитує). “Сини мої, козаки! Я гетьман козацького війська, наказую провести змагання двох куренів, щоб підняти бойовий дух і мудрість нашого козацтва”. Отамани, шикуйте курені!

Привітання куренів один одному.

Отаман 1 куреня. Курінь “Козацька шабля”! Рівняйсь! Струнко! Наш девіз:

Всі. Сам п'ю, сам гуляю, сам стелюся, сам лягаю!

Привітання суперникам: “Нехай знає рідна мати – вільна Україна, козаки ми ще маленькі, зате гідна зміна!”

Отаман 2 куреня. Курінь “Сивий коник”! Рівняйсь! Струнко! Наш девіз:

Всі. Степ широкий – то мій сват, сивий коник —то мій брат!

Привітання суперникам: “Душу й тіло ми положим за нашу свободу і покажем, що ми, браття, козацького роду!”.

Звучить магнітофонний запис Гімну України. Всі стоять струнко.

1 конкурс (розминка).

Ведучий. А чи добре ви знаєте історію свого народу? Пропонуємо запитання для команд (по черзі). Голова нашого журі – гетьман.

1. Що означає слово “козак”?
2. Як утворилися козацькі поселення?
3. Де виникла головна фортеця Січі?
4. Хто був першим гетьманом Запорізької Січі?
5. Що вміли робити на Січі?
6. Які лицарські чесноти були у козаків?

2 конкурс (хто сильніший). Перетягування канату двома куренями. Підбиття підсумків за перші три етапи гри.

3 конкурс (козацька кмітливість). Курінь, який відповість першим, отримує бал.

1. Як називається море, в яке впадає Дніпро? (Чорне).
 2. Яка пташка співає “спати пора”? (перепілка).
 3. Найбільша планета Сонячної системи? (Юпітер).
 4. Найвище в світі дерево? (евкаліпт).
 5. Найменша в світі пташка? (колібри).
 6. Військовий човен козаків? (Чайка).
 7. З якого дерева були ложки у козаків? (верба).
- Підрахунок балів.

4 конкурс (хто кого перетанцює). Хто швидше танцюватиме навприсядки, той – переможець.

5 конкурс (конкурс отаманів). За 5 хвилин записати імена відомих гетьманів України.

6 конкурс (визволи побратима з полону).

Ведучий. Одного з побратимів забрали в полон турки. Щоб його визволити, необхідно пройти нелегкий шлях: 1) добігти до кільця і закинути м'яч; 2) із зав'язаними очима розплутати зав'язаний шпагат; 3) зібрати в обруч розкидані по підлозі кульки, кубики; 4) залізти в мішок і дострибати до побратима; 5) прив'язати побратима до себе (нога до ноги) і повернутися назад.

7 конкурс (співи). Команди куренів мають переспівати одна одну. Співають по одному куплету, перемагає команда, яка більше знає пісень.

Ведучий. А тепер підводимо підсумки.

Гетьман зачитує грамоту: “Я, гетьман усіх вільних земель українських і всієї держави, даною мені владою і своєю волею вітаю найсміливіших, найдружніших козаків”.

Нагородження учасників.

ІСТОРИЧНІ І ГРИ УКРАЇНЦІ В:

Перегони наввипередки

Первісна гра наших предків, у якій гравці намагаються перегнати один одного (біг).

1. Вид гри – рухливий.
2. Мета – формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу у здоровому способі життя; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати любов до свого народу, чесність, доброту, товариську, свідому дисципліну, почуття обов'язку.
3. Вік гравців – різний.
4. Число гравців – 8-12.
5. Місце гри – галявина, майдан, парк.
6. Підготовка – на рівному полі гри визначити 2 лінії, на відстані приблизно 25 кроків. Керівник гри пояснює її правила.
7. Хід гри – гравці стають перед першою лінією; команди намагаються якнайшвидше перебігти другу лінію – мету. Той, хто пробіг перший – виграв. Після цього гравці повертаються на місце для ще одного перебігання.

Можна зробити змагання груп-переможців.

8. Правила гри:

- вибігти на умовний знак;
- перш, ніж вибігти, стати перед умовною лінією;
- той, хто переступить лінію, виходить із гри.

В ямку

Дитяча гра – метання в ціль.

1. Вид гри – рухливий.
2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння, вміння оцінювати відстань і вагу кидального предмета; розвивати потребу у здоровому способі життя; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати любов до свого народу, чесність, доброту, товариську, свідому дисципліну, почуття обов'язку.
3. Вік гравців – різний.
4. Число гравців 6-10 (команда).
5. Місце – галявина, майдан, домівка.
6. Підготовка до гри:
 - а) викопати неглибоку ямку, 20-30 см углиб, відзначити на землі коло за розміром малого кроку;
 - б) позначити лінію 1,5-2 м від кола, з-за якої гравці кидатимуть шишки, м'ячі,
7. Хід гри.
Команда стає шеренгою перед лінією, кожний з гравців кидає 3 рази шишку чи м'яч в ямку або коло. Хто поцілив найбільше, виграв. Після цього – змагання переможців.
8. Правила гри:
 - а) кожний гравець кидає 3 рази м'ячем чи шишкою, щоб поцілити в ямку;
 - б) гравець не переступає лінії;
 - в) за кожне порушення правила гравець втрачає бал.

Куточки

Дитяча забава для розваги та розвитку деяких рис характеру.

1. Вид гри – рухливий.
2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу в здоровому способі життя, спритність; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати любов до свого народу, чесність, доброту, товариську, свідому дисципліну, почуття обов'язку.
3. Вік гравців – 6-12 років.

4. Число гравців – 8-12.

5. Місце гри – майдан, парк, галявина.

6. Підготовка до гри:

а) визначити поле гри;

б) гравці визначають навколо себе коло;

в) керівник або гравці визначають, хто розпочинає гру;

г) вихователь пояснює правила гри.

7. Хід гри.

Діти стають у коло на відстані 1-2 м один від одного, накреслюють навколо себе коло – “куточок”. Один із гравців не має кола, підходить до того, що стоїть в колі, і говорить: “Мишко, Мишко, продай мені свій куточок!”, а він відповідає: “Не продам”. Під час цієї розмови діти перебігають, міняючись куточками, а той, що був без кола, намагається вскочити у порожній куточок. Якщо йому це вдасться, той, що лишається без куточка, починає прохати: “Мишко, Мишко, продай мені свій куточок”... і гра продовжується. Коли тому, що стоїть посередині, тривалий час ніяк не вдається захопити собі вільне коло, вожатий вигукує: “Хата горить!”. Тоді усі повинні помінятися куточками, і в цей час вже легко зайняти один вільний.

8. Правила гри:

а) не можна мінятися куточками тим, що стоять поруч або через одне коло;

б) не затримуватися в своєму куточку і частіше його міняти;

в) на гасло: “Хата горить!” всі міняються своїми куточками.

Спочатку куточки треба розміщувати ближче до себе і поступово збільшувати відстань між ними.

Якщо хтось сказав би, що продає свій куточок, тоді ці гравці міняються ролями.

Схованка

Дитяча гра, учасники якої ховаються, а хтось їх відшукує.

1. Вид гри – рухливий (руховий і сприймально-пізнавальний).

2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу в здоровому способі життя, вміння маскуватися в лісі, спостережливість; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати любов до свого народу, чесність, доброту, товариськість, свідому дисципліну, почуття обов'язку.

3. Вік – молодші, середні і старші вихованці при ускладненні гри.

4. Число – командами 6-12 (4- 20).

5. Місце гри – галявина, ділянка, де є дерева, кущі тощо, можливість замаскуватися.

6. Підготовка до гри:

а) визначити межі поля гри в ділянці, чітко обмеженій природними об'єктами; дорога, рів, виразна межа, яка вкрита кущами, деревами тощо;

б) визначити місце, оселю лісника, по змозі біля дерева, звідки лісник виходить на розшуки, й місце зібрання збитих і інших;

а) так чи інакше визначити одного гравця, що починає гру, і є лісником.

7. Хід гри.

Рахувати до 50, 75 чи 100 голосно і повільно, а інші за той час ховаються в межах поля гри за кущами, деревами, великим камінням тощо. Порахувавши до умовленого числа, лісник говорить: “Готові чи ні, я вже йду!” і шукає тих, що заховалися. Якщо побачив кого-небудь, каже: “Один-два-три (називає ім'я), виходь!” і тієї ж миті біжить до хати, але одночасно біжить і названий. Якщо лісник добіг першим, він ударяє рукою по дереву (хатці) і каже: “1-2-3 (називає ім'я), уже забитий ти!”.

Якщо першим прибіг до оселі захований, ударяє рукою по дереву і каже: “1-2-3, я прибіг перший сюди!”. Тоді він залишається біля хати, а лісник продовжує шукати захованих. Кожний захований може бігти до оселі лісника, не чекаючи на те, щоб лісник назвав його ім'я, якщо думає, що може швидше добігти до неї. І так лісник намагається відшукати усіх, хто заховався. Гравець, що перший прибіг до хати, не будучи забитим, стає лісником.

8. Правила гри:

а) не можна виходити за межі поля гри;

б) під час гри не можна переховуватися в інші місця: а) хто не дотримується правил гри, виходить з неї, підходить до оселі лісника;

г) гра закінчується за домовленістю, за командою або коли всіх відшукано.

Якщо є більше учасників гри або гра продовжується, лісник бере забитих на допомогу для відшукування інших. Якщо потрібно, треба навчити дітей маскуватися в лісі. Це буде необхідно для подальших ігор.

Склади добре

Склади добре квадрат з 4 патикив.

1. Вид гри – рухливий.
2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу у здоровому способі життя, вміння контролювати почуття; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати чесність, доброту, товарицькість, свідому дисципліну, почуття обов'язку.
3. Вік гравців – 6-10 років.
4. Число учасників гри – 5-10.
5. Місце гри – галявина, майдан, велика зала.
6. Підготовка до гри:
 - а) 4 рівні патики для кожної команди;
 - б) визначити одну лінію, за якою стоять діти перед вибігом, і другу – на відстані 20-25 кроків, за якою вони складатимуть квадрат.
7. Хід гри.

Команди стають в колону по одному перед лінією і за знаком перші біжать до другої лінії, де з 4 патикив мають добре скласти квадрат. Коли завдання виконане, вони негайно повертаються до своїх команд, дають знак торканням руки наступному гравцеві команди для вибігу, а самі стають в кінці колони. А тим часом вожаті розкладають патики так, як були укладені на початку гри біля себе. Команда, що першою добре склала квадрати, виграє.
8. Правила гри:
 - а) гравець не переступає вихідної лінії;
 - б) гравець складає квадрат доти, доки добре не складе.

Клепана

Дитяча гра естафетного типу.

1. Вид гри – рухливо-естафетний.
2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу у здоровому способі життя, вміння контролювати свої емоції; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати чесність, доброту; товарицькість, свідому дисципліну, почуття обов'язку.
3. Вік гравців – 6-12 років.
4. Число гравців – 5-10 (команда), гра командна.
5. Місце гри – галявина, майдан.
6. Підготовка до гри:
 - а) визначити початкову лінію;
 - б) визначити предмети: дерева, камені тощо на відстані 20-25 кроків.
7. Хід гри.

Команди стоять колонами перед початковою лінією. Кожний перший гравець має в руках естафетну паличку. За командою біжать до визначених для кожної команди предметів, вдаряють тричі по ньому, повертаються до команди і передають паличку наступному гравцеві, а самі стають в кінці колони. І так гра продовжується. Команда, що швидше закінчить змагання, виграє.
8. Правила гри:
 - а) не виступати за лінію під час бігу і передавання палички;
 - б) ударити 3 рази по предмету;
 - в) спостерігати, щоб не пошкодити себе чи інших.

Хто я?

1. Вид гри – сенсорний [дотик].
2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу у здоровому способі життя, пам'ять; проводити

фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати чесність, доброту, товариськість, свідому дисципліну, почуття обов'язку.

3. Вік гравців – різний.

4. Число учасників гри – команда, 5-10.

5. Місце — кімната, галявина.

6. Підготовка до гри – хустинка для зав'язування очей.

7. Хід гри.

До одного гравця підходять по черзі інші учасники гри і подають йому руку. Він має запам'ятати відчуття кожної поданої йому руки. Потім йому зав'язують очі, а інші гравці по-черзі підходять до нього, але в іншій послідовності, і подають йому руку. Відгадав, чи, може, ні? Скільки розпізнав? Гра продовжується, й інший гравець випробовує свої сили. Хто найбільше розпізнав дітей за дотиком рук?

8. Правила гри:

а) не глузувати з учасників гри;

б) якщо очі неретельно зав'язані, треба сказати, щоб поправили.

По слідах

Ходіння слідами – підготовка до стеження, розвиток спостережливості. Гра командна (по 6 чоловік). Одна команда іде з вожатим і залишає сліди із конфетти, різнобарвних, паперових кружечків, а через деякий час іде слідом друга команда до визначеного місця. Якщо 4 команди, можна стеження організувати так, щоб шляхи команд “несподівано” зійшлися в одному місці. Там можна провести подальші заняття. Відстань ходіння коротка, конфетти не залишати дуже близько біля себе.

І ду на вас

1. Вид гри – рухливий.

2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння, спритність; розвивати потребу у здоровому способі життя, відвагу; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати чесність, доброту, товариськість, свідому дисципліну, почуття обов'язку.

3. Вік гравців – 6-12 років.

4. Число гравців – 2-4 команди по 12-20 осіб.

5. Місце гри – галявина, майдан.

6. Підготовка до гри:

а) визначити відстань, приблизно 20 кроків, між двома колонами гравців;

б) пояснити хід гри та її правила;

в) поділити гравців на дві групи: дружинників і болгар.

7. Хід гри.

Український князь Святослав Завойовник не нападав на ворогів несподівано, а повідомляв їх: “Стережіться! І ду на вас!”. Зробив це, коли вирушив походом на болгар, які жили на південному заході України. Учасники гри поділяються на воїнів Святослава та болгар. Обидві групи обирають полководців, князя Святослава і царя Петра, стають лавами один проти одного на відстані приблизно 15 кроків, тримаючись міцно за руки.

З правого боку лави дружинників стоїть князь Святослав, а на протилежному боці праворуч стоїть цар Петро. Князь Святослав каже: “І ду на вас”, а болгар у відповідь гукають: “Ми не боїмося!” Тоді дружинник, що стоїть біля князя, біжить до болгар і намагається прорвати їхню лаву. Якщо прорвав, то бере їх (дальшу частину від царя) до полону та стає на кінці лави болгар. Далі болгар питають: “Князю, князю, хочеш воювати?” “Так!” – гучно відповідають дружинники. Тоді воїн, що стоїть біля царя, біжить, щоб прорвати лаву дружинників. Прорвав – забирає киян до полону: не прорвав – сам залишається в полоні. І так гра продовжується. Виграє група, що за визначений час (приблизно 10 хвилин) має найбільше полонених або взяла всіх до полону.

8. Правила гри:

а) кожен з воїнів біжить по черзі, а не лише той, хто фізично сильніший; біжить з місця, де стоїть, або з середини лави; полонені не біжать;

- б) не можна присідати, притулятися один до одного тоді, коли воїн біжить, щоб прорвати лаву, тому що воїни борються чесно й намагаються нікого не ушкодити;
- в) той, хто не дотримується правил гри, потрапляє у полон.

Тинок

1. Вид гри – рухливий.
2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу в здоровому способі життя; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати любов до свого народу, чесність, доброту; товариську, свідому дисципліну, почуття обов'язку, бажання допомагати старшим.
3. Вік гравців – 6-12 років.
4. Число учасників гри – 6-12.
5. Місце гри – галявина, майдан, велика домівка.
6. Підготовка до гри:
 - а) визначити місце, де сидить “дідок”, і місце для тинка;
 - б) призначити чи вибрати “дідка”;
 - в) пояснити хід і правила гри.

Чи знаєте ви, що таке тинок? Це похідне слово від слова “тин”. А тин – це огорожа, сплетена з лози, тонкого гілля; інша назва – пліт.

Отож жив собі старенький дідок. Біля його хати завалився тинок. Діти допомагають дідові – плетуть йому тинок. Що означає – “плести тинок”? Діти плетучи, ставлять тинок, виготовляють огорожу,

7. Хід гри.

Сидить дідок на пеньку та й зажурився, бо його старий тинок так і завалився. Він каже:

– Гей, хто буде мені помагати?

– Гей, хто буде тинок заплітати?

Ішли діти, почули дідове питання і кажуть “Наш дідок зажурився. Тинок йому завалився. Нема його й сліду! Не журися, діду. Ми будемо скакати, тинок заплітати!”

Діти стають в одну шеренгу на відстані простягнутої руки один від одного. Дитина, що стоїть останньою у лаві, після сказаних слів починає “плести тин”, тобто оббігати, стрибаючи на одній нозі біля кожного учасника, спереду одного, а ззаду другого. І так оббігає всю шеренгу, як пруття обплітає кілки, коли городять тип. Як дострибає до першого в лаві, стає першим і дає знак, щоб останній з лави почав скакати, обплітаючи кілки. І так всі учасники обплітають усі кілки.

8. Правила гри:

- а) гравці оббігають кілки, скачучи на одній нозі, по змозі без перерви;
- б) якщо є більше 10-12 учасників гри, можна заплітати два тинки.

Ворон

Рухлива гра, у якій імітується напад ворона на курчат, яких захищає квочка.

1. Тип гри – рухливий.
2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу в здоровому способі життя; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати чесність, доброту, товариську, свідому дисципліну, почуття обов'язку.
3. Вік гравців – молодші школярі.
4. Число гравців – 7-8 (команда).
5. Місце гри – галявина, парк, майдан.
6. Підготовка до гри – визначити поле гри.
7. Хід гри.

Один із гравців стає вороном, другий – квочкою, а всі інші курчатами, яких квочка намагається захистити від нападу ворона. Усі курчата стають у ряд та тримають один одного за пояс. Квочка стоїть попереду них. Перше курча міцно тримає її за пояс. Ворон намагається зловити (торкнутися) останнє курча в ряду. Квочка обороняє дітей розпростертими крилами, намагаючись заступити воронові дорогу до курчат, а вони втікають від ворона, тримаючись за пояс.

Якщо ворон торкнеться останнього в ряду курчати або ряд прорветься, ворон стає курчам і займає останнє місце в ряду, квочка – вороном, а перше курча – квочкою. Гра продовжується, доки всі учасники гри не побували вороном або квочкою, або до визначеного часу.

8. Правила гри:

а) ворон не може пробиватися до курчат попід крилами квочки;

б) ворон, який торкнувся останнього в ряду курчати, стає курчам, квочка – вороном, а перше курча – квочкою.

Піжмурки на місці

Рухлива гра для розвитку сприймання і пізнавання.

1. Вид гри – сенсорний.

2. Мета: формувати та вдосконалювати рухові навички і вміння; розвивати потребу у здоровому способі життя, дотикове сприймання; проводити фізичне, духовне і психічне загартування; виховувати любов до свого народу, чесність, доброту, товариськість, свідому дисципліну, почуття обов'язку.

3. Вік учасників гри – необмежений,

4. Число гравців – 6-8 або більше, залежно від величини кімнати.

5. Місце – кімната.

6. Підготовка до гри:

а) хустинка для зав'язування очей;

б) визначити місце для тих, хто вийшов із гри;

в) пояснити хід гри та правила.

7. Хід гри.

Одному з гравців зав'язують хусткою очі і він повинен кого-небудь зловити (торкнутися). Інші гравці обирають собі місце біля якогось більшого предмета, наприклад: стола, крісла тощо, і повинні не відходити від нього, якщо навіть "сліпець" знаходиться біля цього предмета. Щоб викрутитися від нього, гравець може кружляти навколо предмета, присідаючи тощо за умови, що він торкається якоюсь частиною свого тіла до предмета. Якщо не торкається – виходить із гри. Гравець, якого торкнулися – стає "сліпцем".

8. Правила гри:

а) гравець, що тримається за предмет, може рухатися, але не повинен відлучатися від нього;

б) гравець, що відлучився від предмета, виходить із гри, займає призначене місце і не засмучується;

в) гравець, якого торкнулися, – стає "сліпцем";

г) гра закінчується у визначений вожатим час;

д) гравець повинен сказати, коли його очі нещільно зав'язані. Кімната повинна бути відповідної величини та мати деякі великі предмети, наприклад: стіл, стільці, крісла тощо.

Людина і тінь

Перший гравець – "людина". Його завдання визначається заданою нами темою, наприклад, "прогулянка зоопарком". "Людина" розігрує пантоміму на задану тему, "тінь" старанно копіює її рухи.

Дзеркало із запізненням

Дитина підходить до дзеркала, приглядається, чистить одяг. "Дзеркало" повторює всі її рухи із запізненням на один рух.

Розвідник

Розбити загін на дві підгрупи розвідників. На чолі кожної— вожатий. Одночасно певним маршрутом групи вирушають у розвідку. Завдання: помітити основні ознаки об'єктів і надати про них інформацію. Хто принесе більш повну і цікаву інформацію, буде нагороджений солодким призом.

Для цієї гри вожатий готує запитання типу: 1. Якого кольору телефон у приймальні директора табору. 2 Скільки сходинок має спуск до моря. 3. Де в таборі росте найбільше дерево. 4. Скільки умивальників у їдальні. 5. При якій температурі можна купатися. 6. Яка поштова адреса нашого табору. 7. У який колір пофарбовано медпункт тощо.

Рекомендована література

1. Азаров Ю.П. Искусство любить детей. – М: Молодая гвардия, 1987.
2. Алиева Л.В. Педагогика пионерского поручения. – М.: Просвещение, 1990. – 127с.
3. Афанасьев С.П., Коморин С.В., Тимонин А.И. Что делать с детьми в загородном лагере. – М.: Новая школа, 1994. – 224 с.
4. Белоусова В.О. Теорія і методика гуманізації відносин старшокласників у позаурочній діяльності загальноосвітньої школи. – К., 1997.
5. Бех І.Д. Від волі до особистості. – К.; Україна-Віта, 1995. – 202 с.
6. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
7. Виховна робота в закладах освіти України // Зб. нормативних документів та методичних рекомендацій. – Випуск II. – К.: ІЗМН, 1998. – 355 с.
8. Воропай О. Звичаї нашого народу. – К.: “Оберіг”, 1993. – 592 с.
9. Все обо всем (Популярная энциклопедия для детей). – М. 1996.
10. Газман О., Матвеев В. Педагогика в пионерском лагере. – М.: Педагогика. 1982.;
11. Зязюн І.А., Сагач І.М. Краса педагогічної дії. – К., 1997.
12. Иванов И.И. Энциклопедия коллективных творческих дел. – М.: Педагогика, 1989. – 80 с.
12. Каникулы: игра, воспитание: Кн. для учителя /Под ред. Газмана О.С. – М: Просвещение. 1988.
13. Климець Ю.Д. Купальська обрядовість на Україні. – К.: Наукова думка, 1990.— 144с.
14. Литвинюк Г.І., Олійник І.В. Сценарії, рольові ігри, бесіди. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 88 с.
15. Лозко Г.С. Українське народознавство. – К.: Зодіак – ЕКО, 1995. – 368 с.
16. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навч. посібник / Є.І.Коваленко, А.І.Конончук, І.М.Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280с.
17. Народний календар / Упор. А.Онищенко, А.Шелест, – К.: Рад. Україна, 1992.
18. Народні ігри та забави / Упор. Г.Воробей.- Івано-Франківськ, 1992. – 57 с.
19. Педагогіка літнього оздоровчого табору: Метод. рекомендації/ В.М.Солова, Н.І.Яковець. – Ніжин, 2000. – 71 с.
20. Приступа Є., Слімаковський О., Лук'янченко М. Українські рухливі ігри, розваги та забави: методологія, теорія і практика, – Дрогобич: Вимір, 1999. – 449 с.
21. Рухливі, веселі, винахідливі. Дитячі ігри та розваги / Упор. Г.М.Аксельруд. – К.: Богдана, 1995. – 136 с.
22. Скуратівський В. Місяцелік: Український народний календар. –К.: Мистецтво, 1992. – 208 с.
23. Цось А.В. Українські народні ігри та забави. – Луцьк; Надстир'я, 1994. – 364 с.
24. Чернишова Г.Ф. Двадцять один день із життя загонового вожака: Метод. посібник для вихователів, педагогів-організаторів дитячих оздоровчих закладів, викладачів. – Суми: ВАТ “СОД” “Козацький вал”, 2003. – 192 с.
25. www.akai.grsu.by/docs/metodmater/leth_ped_praktika.doc.

Додатки

Додаток А

Звітна документація з педагогіки

1. І ндивідуальний план проходження педагогічної практики, затверджений старшим вихователем дитячого оздоровчого закладу.
2. Щоденник проходження педагогічної практики, затверджений керівником дитячого оздоровчого закладу,
3. Сценарії 3 загонових та 2 загальнотабірних виховних заходів, проведених у дитячому оздоровчому закладі і затверджених старшим вихователем (рецензія, підпис).
4. Звіт про проходження педагогічної практики в дитячому оздоровчому закладі.
5. Характеристика студента, затверджена керівником дитячого оздоровчого закладу (з оцінкою).

Додаток Б

Структура педагогічного щоденника

Оформлення титульної сторінки

Щоденник
проходження педагогічної практики
в дитячому оздоровчому закладі
з __ по __ 200__ року
студента __ курсу __ групи
факультету _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1 сторінка

Основні відомості

Адреса дитячого оздоровчого закладу:

Директор закладу:

Старший вихователь:

Вожаті:

Методист із педагогіки:

2 сторінка

Зміна:

Назва загону:

Речівка загону:

Загонова пісня:

3 сторінка

Дитяча рада загону:

Закони дитячого колективу:

Діти мого загону:

4 сторінка

Режим дня табору

5 сторінка

План-сітка загальнотабірних виховних заходів

6 сторінка

План-сітка загонових виховних заходів

7 сторінка

На сьомій і наступних сторінках щоденно записується виконана виховна робота та робиться її аналіз за формою ;

Додаток В

Схема індивідуального плану

Індивідуальний план
проходження педагогічної практики
в дитячому оздоровчому закладі _____
з ___ по ___ 200___ року
студента ___ курсу ___ групи
факультету _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Додаток Г

Схема звіту про проведену виховну роботу в ДОЗ

Титульний аркуш
Звіт
про проходження педагогічної практики
в дитячому оздоровчому закладі
з ___ по ___ 200 ___ року
на посаді _____
студента ___ курсу ___ групи
факультету _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

2 сторінка

I. Загальні відомості про ДОЗ:

- назва закладу, адреса, місцевість, в якій він розташований, кліматичні умови та навколишнє середовище тощо;
- організаційна робота на посаді вожатого.

II. Матеріально-технічне оснащення ДОЗ:

- загальна характеристика матеріально-технічної бази закладу;
- забезпечення необхідним обладнанням для проведення виховної роботи;
- літературно-методичне забезпечення.

III. Характеристика дитячого колективу:

- вік дітей, рівень їх вихованості, вікові та індивідуальні особливості;
- особливості дитячого колективу, його структура (наявність формальних і неформальних лідерів, активу).

IV. Виховна робота в ДОЗ:

- планування й організація виховної роботи;
- проведення роботи по згуртуванню дитячого колективу;
- організація і проведення загальнотабірних виховних заходів (дата, тема, мета);
- підготовка і проведення загонових виховних заходів (дата, тема, мета);
- особливості підготовки до проведення виховних заходів, організаційні труднощі;
- особливості проведення виховних заходів (що вдалося чи не вдалося, як встановлювався контакт із дітьми, їх емоційний стан тощо);
- підсумки проведених заходів (чи досягнуто поставленої мети, загальне враження про захід, на що необхідно звернути особливу увагу в майбутньому тощо).

V. Загальні висновки:

- загальні враження про педагогічну практику в ДОЗ;
- які професійно-педагогічні знання, уміння і навички набули;
- які виникали труднощі і як їх вирішували;
- пропозиції щодо покращення організації і змісту педагогічної практики.

Дата

Підпис

Додаток Д Загонові пісні

1. Песня неваляшек

Мы спешили сюда с жутким нетерпением,
Чтобы всех удивить вас своим умением.
Интересная жизнь, крутится пропеллер,
Мы хотим, чтоб сейчас все ребята пели
Припеv

Мы неваляшки – веселый народ,
В лагере нас много клевого ждет.
Наш неваляшка – большой озорник.
Наш неваляшка грустит не привык,

Мама с папой в лагерь нас послали,

Чтобы мы спокойно отдыхали,
А нас рано поднимают,
На зарядку выгоняют.

Вечером водички не бывает,
Чем же наши ноженьки помыть?
Мы на ножки поплюем,
Полотенцем разотрем.

Вечером нам танцы обещали.
Старую пластиночку достали.
Только стали танцевать,
Нам кричат – ложитесь спать!

Мама с папой в лагерь нас послали.
Чтобы мы спокойно отдыхали,
А мы с лагеря удрали,
“До свиданья” не сказали.

Куди біжить дитинство

В які біжить краї,
І де знайти те місце,
Щоб стрінутися з ним.

Воно піде тихенько,
Коли весь табір спить,
І пісень не залишить,
І більш не прилетить.

Пристіє

І наступним літом
Ми повернемось сюди,
Будемо радіти з дітьми
Тим капюжам літнім
І по стежкам лісовим
Поведем загони до води.

Додаток Е

Зразок розписки батьків, які на деякий час забирають дитину.

Розписка

Я, Іваненко Василь Олексійович, беру на себе відповідальність за життя і здоров'я моєї доньки Іваненко Олі з 11-00 до 17-00 19 червня 2007 року.

Дата

Підпис

Додаток Ж

Поради вожатому.

Пам'ятка вожатому:

1. Вожатий не посада, вожатий – поклик душі.

2. Перш, ніж вимагати від дітей – спитай з себе.

3. Працюючи з дітьми, частіше згадуй, яким ти був сам у цьому віці: так простіше зрозуміти вчинки дітей.

4. Вожатий – ворог байдужості.

5. Пам'ятай – тобі прокидатися першим.

“Вихователь повинен уникати лише однієї форми: простого перебування на очах у дітей без усякого інтересу до них.” (А.Макаренко).

“Якщо хочеш залишитися щасливим і молодим, йди надовго працювати з дітьми в літній табір. Але лише з однією умовою – від усього серця” (С.Шмаков).

Додаток З

Про ведення педагогічного щоденника

(пам'ятка вожатому)

Вожатий!

Педагогічний щоденник – це результат твоєї творчості та майстерності, це роздуми про проведену роботу, це педагогічний звіт. Він не лише допомагає організувати час, але й вчить продумати кожен крок в твоїй роботі, проаналізувати. Це допоможе стати справжнім вожатим дітей.

Педагогічний щоденник – це ще й робочий документ, у якому ти плануєш свою організаторську роботу й педагогічну діяльність, діяльність свого загону, фіксуєш зміст проведених справ, аналізуєш щоденну проведену роботу загону, робиш висновки, узагальнення, пропозиції.

Педагогічний щоденник сприяє виробленню системи в роботі із загonom за зміну, допомагає бачити дітей, розуміти їх, знати їх хобі та уподобання.

Педагогічний щоденник є не лише робочим зошитом і звітним документом, але й засобом спілкування. Здійснює контроль та надає допомогу у веденні педагогічного щоденника методист педагогічної практики.

Основу педагогічного щоденника складають твої щоденні записи, які базуються у відповідності з періодами зміни (організаційний, основний, завершальний).

Продумуючи педагогічні завдання на кожний період зміни, пам'ятай:

- що ти хочеш дізнатися про колектив – загін, про окремих дітей;
- чому навчати дітей;
- до чого викликати інтерес;
- поставивши педагогічні завдання на певний період життя колективу, ти ведеш щоденні записи: як пройшов день, чи виконаний накреслений план, чим займалися мікроколективи загону?

На сторінці “Аналіз, висновки, роздуми” слід робити аналіз прожитого дня. У кінці зміни пишеш короткий звіт, у якому підводиш підсумки роботи:

- як змінився загін у напрямку розвитку колективу;
- як вдалося вирішити поставлені завдання;
- даєш оцінку своєї діяльності, ділишся труднощами та успіхами, ставиш перспективу на майбутнє.

Педагогічний щоденник – це скринька твоєї майстерності. Візьми за звичку кожен вечір бути наодинці зі своїм щоденником, з яким будеш ділитися радіщами, сумнівами, надіями; занотуй важливе, щоб наступного дня бути впевненим у своїх діях, у своїй нелегкій роботі організатора і педагога.

Бажаємо успіхів у роботі!